

महाराष्ट्र विधानसभा

दिवसाच्या कामकाजाचा क्रम
शनिवार, दिनांक १३ डिसेंबर, २०२५
(सकाळी ०९.३० ते १०.४५ वाजेपर्यंत)

लक्षवेधी सूचना (म.वि.स. नियम १०५ अन्वये) :-

(गुरुवार, दिनांक ११ डिसेंबर, २०२५ रोजी दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या परंतु पुढे ढकलण्यात आलेल्या लक्षवेधी सूचना क्रमांक १ व २)

(१) श्री. अनंत (बाळा) नर, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्री (गृहनिर्माण) यांचे लक्ष वेधतील :-

"मुंबईतील जोगेश्वरी (पूर्व) येथील अनेक ठिकाणी पुर्नविकास प्रकल्पांतर्गत अनेक बहुमजली इमारतींचे बांधकाम सुरु असणे, सदर बांधकामे करतांना विकासक यांच्याकडून कोणत्याही प्रकारची सुरक्षिततेची काळजी न घेता नियमबाह्य पध्दतीने कामे सुरु असणे, बहुमजली इमारतींची कामे सुरु असल्याने उंचावरून पडणारे साहित्य आजुबाजूच्या परिसरामध्ये असलेल्या चाळींवर व वस्तींवर पडत असणे, उक्त साहित्य वजनदार असल्याने रस्त्यावरून जाणाऱ्या रहिवाशांवर पडत असल्याने वारंवार अपघात घडत असणे, या कारणास्तव नागरिकांना जीव मुठीत घेऊन जगावे लागत असणे, दिनांक ८ ऑक्टोबर, २०२५ रोजी मे.श्रध्दा लाईफस्पेस यांच्या माध्यमातून विकास प्रकल्पाच्या साईटवरून बांधकाम साहित्य पडून कु. संस्कृती अनिल कोटीयन या २२ वर्षीय तरुणीला आपला जीव गमवावा लागला असणे, याबाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी वारंवार नागरिकांच्या सुरक्षिततेकडे दुर्लक्ष करीत असल्याबाबतचे निदर्शनास आणलेले असतानाही या प्रकरणी दोषी व्यक्तींवर आवश्यक कारवाई होत नसणे, यामुळे नागरिकांमध्ये निर्माण झालेली संतापाची व असंतोषाची भावना लक्षात घेता शासनाने त्वरीत याबाबत करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(२) श्री. हिकमत उढाण, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे सहकार मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"मौजे महाकाळा येथील समर्थ सहकारी साखर कारखाना, महाकाळा (ता. अबंड) व सागर सहकारी साखर कारखाना, तिर्थपूरी (जि. जालना) व्यवस्थापनाने अनेक वर्षांपासून शेतकऱ्यांना देण्यात येणाऱ्या ऊस देयकातून बेकायदेशीररित्या विविध कारणांनी रक्कम कपात केलेली असणे, सदर कपातीविरोधात अनेक वर्षे ऊस उत्पादक शेतकऱ्यांनी वेळोवेळी जिल्हाधिकारी

कार्यालयासमोर उपोषण व आंदोलन करून न्यायासाठी आवाज उठविला असणे, अनेक वर्षांपासून स्थानिक शेतकऱ्यांचे आर्थिक शोषण होत असणे, सदर कपातीच्या रकमेबाबत विचारणा केली असता कारखाना व्यवस्थापनाकडून कोणतेही समाधानकारक निर्णय अद्याप घेतलेला नसणे, समर्थ कारखान्यांच्या अंतर्गत कार्यरत असलेली खोलेश्वर ग्रामीण बहुउद्देशीय सेवा भावी संसस्थेमार्फत शेतकऱ्यांना देण्यात आलेल्या कर्जाच्या रकमेवर तसेच शेअर्स वाटपात करण्यात आलेल्या प्रकरणांमध्ये आर्थिक गैरव्यवहार कलेला असणे, आर्थिक गैरव्यवहाराची चौकशी करण्याबाबत स्थानिक शेतकऱ्यांनी जिल्हाधिकारी कार्यालय, सहकार आयुक्त कार्यालय, मुख्यमंत्री कार्यालय तसेच केंद्रीय सहकार मंत्री यांच्याकडे लेखी अर्ज तक्रार दाखल करूनही देखील त्यांच्या तक्रारीची कोणतीही दखल अद्याप शासनाकडून घेतलेली नसून शेतकऱ्यांना न्याय मिळालेला नसणे, त्यामुळे हतबल झालेल्या शेतकऱ्यांनी प्रशासनाकडे थकित रकमेचा परतावा मिळाला नसल्यास आत्महत्या करण्याकरिता परवानगीची मागणी कलेली असणे, बळीराजाच्या हक्काची रक्कम परत मिळवून देण्याकरिता व शेतकऱ्यांना आत्महत्येपासून रोखण्याकरिता न्याय मिळण्यासाठी शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

(शुक्रवार, दिनांक १२ डिसेंबर, २०२५ रोजी दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेली परंतु पुढे ढकलण्यात आलेली लक्षवेधी सूचना क्रमांक-३)

(३) श्री. गोपिचंद पडळकर, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे ग्रामविकास व पंचायत राज मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"जत तालुक्याची भूमी ही रामायण-महाभारत काळापासून "मंगल परिसर" आणि "शक्ती पीठांची भूमी म्हणून प्रख्यात असणे, राजकीय कारणामुळे तसेच शासनाच्या दुर्लक्षामुळे आणि प्रस्थापित नेतृत्वाच्या उदासिनतेमुळे या भूभागाचा धार्मिक व सांस्कृतिक वारसा व विकास अद्यापपर्यंत झालेला नसणे, जतच्या भूमीचे महत्त्व सिद्ध करणारे प्रमुख शक्ती पीठे जत तालुक्यात असणे, महाभारतातील बकासूर ज्या शक्ती देवतेची उपासना करित होता त्या एकविरा देवीचे मंदिर डफळापूर येथे असणे, कुंती मातेचे एकमेव स्थान जतपासून जवळच कोत्यनबबलाद येथे असून कुंती मातेचे हे भारतातील एकमेव मंदिर स्थान असणे, महाराष्ट्र-कर्नाटकाचे श्रद्धास्थान श्री धात्रमा देवी, गुड्डापूर आणि बनशंकरी, बनावळी ही मोठी शक्तीपीठे असणे, स्थानिक कुलदेवता श्री यल्लमा देवी, यब्बावा, उटगी, कालीमाता, जत, महालक्ष्मी, खलाटी, आदिशक्ती मुरुगुबाई, मेंढीगिरी आणि श्री माय्यक्का मंदिर, जत यांसारखी अनेक जागृत देवस्थाने जत तालुक्यात असणे, त्यामुळे राज्य आणि केंद्र शासनाकडून धार्मिक पर्यटन विकास अंतर्गत जत तालुक्याला विशेष निधी उपलब्ध करून देण्याची मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी शासनाकडे केली असणे, जत तालुक्याचा धार्मिक विकास झाल्यास पर्यटन वाढून जत तालुक्यात रोजगार निर्मिती होणार असणे, त्यामुळे जत तालुक्याला देवभूमी म्हणून घोषित करून धार्मिक स्थळांचा विकास करण्याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व प्रतिक्रिया."

- (४) सर्वश्री. प्रविण दटके, प्रताप अडसड, कृष्णा खोपडे, मोहन मते, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"महानगरपालिका क्षेत्रात महानगरपालिकेच्या मालकीच्या अभिन्यासातील भूखंड भाडेपट्ट्यावर देण्यात आलेले असणे, त्यापैकी काही भूखंडांकरिता त्या त्या महानगरपालिकेची त्या त्या वेळी जागेची डिमांड वसूल करून काही अभिन्यासातील भूखंड ३० वर्षांच्या भाडेपट्ट्याने तर काही भूखंड निरंतर भाडेपट्ट्याने दिलेले असणे, महानगरपालिकेच्या मालकीच्या अभिन्यासासाठी भूखंडाकरिता महानगरपालिकेच्या जागेची किंमत वसूल केलेली असून सुद्धा ३० वर्षांचे भाडेपट्टे हे निरंतर भाडेपट्ट्याने दिलेले असल्याने भाडेपट्ट्याचे करारनाम्यातील अटी व शर्तीनुसार मुक्त भूखंड धारकांना महानगरपालिकेच्या स्थावर विभागाकडे भाडेपट्टा नूतनीकरण, भाडेपट्ट्याचे हक्क हस्तांतरण, बांधकाम करण्याचे ना हरकत प्रमाणपत्र इत्यादी करिता जावे लागत असणे, त्यापासून भूखंड धारकांना नाहक त्रास होत असल्याने निर्माण झालेली तीव्र नाराजीची भावना, तथापि महानगरपालिकेने अभिन्यासातील भूखंडांकरिता जागेची किंमत वसूल केलेली असल्यास भूखंड भाडेपट्ट्यावर ठेवणे संयुक्तिक नसल्याने भूखंड मालकी तत्त्वावर हस्तांतरित करून भूखंड धारकांना भूखंडाचे मालकी हक्क प्रदान करणेबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (५) श्रीमती अनुराधा चव्हाण, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"राज्यामध्ये सार्वजनिक बांधकाम विभागामार्फत पायाभूत सुविधांची विविध कामे सुरु असणे, यामध्ये समृद्धी महामार्ग, खुल्ताबाद - फुलंब्री महामार्ग या आणि अशा अनेक कामांच्या गुणवत्तेवर तक्रारी होऊनही दखल न घेतल्याने गुणवत्तेबाबत जनतेच्या मनात शंका निर्माण होणे, या कामांची सुयोग्य अंमलबजावणी करण्यासाठी विविध विभागांकडे SOP तथा गुणवत्ता तपासणी करता यंत्रणा राज्याकडे नसणे, परिणामी कामांची गुणवत्ता ढासळून तीच कामे पुन्हा करण्याची नामुष्की राज्यावर येणे, नगर विकास विभागाची कामे तपासणी साठीची जबाबदारी शासकिय तंत्रनिकेतन / अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील प्राध्यापकांकडे असल्याने त्यांचे लक्ष विद्यार्थ्यांना शिकविण्याकडे कमी आणि विकासकामांच्या तपासण्याकडे अधिक असणे, यामुळे शिक्षण व्यवस्थेचे सुद्धा अपरिमित नुकसान होणे, याकरता राज्यात प्रधानमंत्री ग्रामसडक योजना किंवा हरियाणा राज्यात अति.मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली अनुक्रमे Quality Monitoring System व Quality Assurance Authority सारखी यंत्रणा उभारण्याची तीव्र गरज निर्माण झालेली असणे, सद्यस्थितीत शासनाच्या सर्व कामांमध्ये गुणवत्ता तपासणीसाठी किमान १ टक्का असलेला हा निधी संबंधित यंत्रणेकडून त्याचा योग्य विनियोग न होणे, याच निधीच्या माध्यमातून उपरोल्लिखित यंत्रणांच्या खर्चाची तरतूद करणे शक्य असल्याने शासनास यासाठी कोणताही अतिरिक्त खर्च न येणे, या सर्व बाबींचा सर्वंकष विचार करून राज्यातील विविध विभागामार्फत होणारी विकास कामे गुणवत्तापूर्ण

होण्याकरीता सामान्य प्रशासन विभागामार्फत एसओपी तथा गुणवत्ता नियंत्रण यंत्रणेची उभारणी करणेबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

(६) श्री. रत्नाकर गुटे, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्री (नगर विकास) यांचे लक्ष वेधतील :-

"परभणी जिल्ह्यातील गंगाखेड ही श्री संत जनाबाईंच्या जन्माने पावन झालेली भूमी असून गोदावरीच्या काठावरील या स्थानास दक्षिण काशी म्हणूनही ओळखले जाणे, येथे दरवर्षी दर्शनासाठी हजारो दिंड्यांतून लाखो भाविक येत असणे, येथे भेट देणा-या भाविकांसाठी भक्तनिवास, सार्वजनिक शौचालय त्याचप्रमाणे भौतिक सेवासुविधांचा असलेला अभाव, त्यामुळे भाविक व वारक-यांची होत असलेली गैरसोय, राज्यातील इतर संतांच्या जन्म अथवा समाधी स्थळांचा विकास करण्यात आलेला असणे, परंतु याबाबतीत गंगाखेड येथील संत जनाबाई संस्थान कायम उपेक्षितच राहिलेले असणे, शासनाने या ठिकाणी भक्तनिवास, सार्वजनिक शौचालय बांधकाम, भौतिक सेवा-सुविधा व म्युझियम उपलब्ध करून देणे गरजेचे असणे, उक्त ठिकाणी विविध विकास कामे करण्यासाठी आवश्यक असलेला निधी उपलब्ध करून देण्याची मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी तत्कालीन मुख्यमंत्री यांचेकडे दि.११/०२/२०२३ रोजी लेखी निवेदनाद्वारे केलेली असणे, तथापि अद्यापही विकास कामांसाठी निधी उपलब्ध करून देण्यात आलेला नसणे, श्री संत जनाबाई तीर्थक्षेत्र विकास आराखडा संदर्भामध्ये परिपूर्ण प्रस्ताव नगरविकास विभागाकडे सादर करण्यात आलेला असणे, उच्चाधिकार समितीकडे यासंदर्भात बैठक झालेली असून आवश्यक असलेल्या सर्व बाबींची पूर्तता करून प्रस्ताव नगरविकास विभागाकडे दाखल केलेले असणे, सदरील प्रस्ताव राज्याचे मुख्य सचिव यांच्यामार्फत शिखर समितीपुढे ठेऊन मा.मुख्यमंत्री यांनी संत जनाबाई तीर्थक्षेत्र विकास आराखड्यास तात्काळ मान्यता देऊन निधी उपलब्ध करून देण्याची आवश्यकता. याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

(७) श्री. देवराव भोंगळे, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्री (नगर विकास) यांचे लक्ष वेधतील :-

"चंद्रपूर जिल्ह्यातील राजुरा शहरातील नगरपालिकेच्या शेजारी मुख्य रस्त्याच्या लगतचे ७० वर्षाहून अधिक काळ उभे असलेले वृक्ष शासनाच्या व संबंधित प्रशासनाच्या परवानगीशिवाय तोडले असल्याची बाब समोर येणे, यानंतर संबंधित वृक्ष तोडण्याची तक्रार नागरिकांनी व लोकप्रतिनिधींनी संबंधित विभागाकडे व जिल्हा प्रशासन तसेच राज्य शासनाच्या विविध मंत्र्यांकडे केली असणे, सदर वृक्ष तोडत असताना वृक्ष प्राधिकरण समितीची कोणतीही परवानगी न घेणे, यामध्ये प्रामुख्याने नगरपरिषद चे तात्कालीन मुख्याधिकारी व संबंधित अधिकारी यांचा समावेश असणे, सदर प्रकरणात पोलिसांमध्ये तक्रार दिल्यावरसुद्धा त्या तक्रारीच्या अनुषंगाने कोणताही तपास पोलिसांमार्फत न होणे, संबंधित दोषी अधिकाऱ्यांना वाचवण्यासाठी पोलीस प्रशासनमार्फत या प्रकरणात दिरंगाई होत असणे, या सर्व प्रकरणाची गंभीर

दखल घेत लोकप्रतिनिधींनी शासनाकडे केलेल तक्रारीच्या अनुषंगाने जिल्हाधिकारी चंद्रपूर यांनी याप्रकरणी चौकशी करण्याचे आदेश देणे, त्या अनुषंगाने अद्यापपर्यंत कोणतीही कारवाई न होणे, या सर्व प्रकरणाचे गांभीर्य पाहता संबंधितांवर शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(८) श्री. सुरेश भोळे, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्री (नगर विकास) यांचे लक्ष वेधतील :-

"जळगाव शहरातील महापालिकेच्या व्यापारी संकुलातील २३६८ गाळेधारकांचा भाडेपट्टा नूतनीकरण भाडेपट्टा कर मुल्यांकन दर २ किंवा ३% प्रमाणे आकारणे व नवीन दर मुदत संपल्याच्या कालावधी लागू न करणे, जळगाव शहर महानगरपालिकेने मा. मुख्यमंत्री श्री. देवेंद्रजी फडणवीस यांनी दिनांक ७ नोव्हेंबर, २०२५ या दिवशी महापालिका जळगाव यांना यासंदर्भात आदेश देऊन सुद्धा मा. मुख्यमंत्री यांचे आदेशाला न जुमानता अद्यापपर्यंत या संदर्भात कुठलीही कार्यवाही न करणे, तसेच अद्यापपर्यंत कोणत्याही प्रकारची कारवाई झालेली नसणे, मा. मुख्यमंत्री यांचे आदेश असताना सुद्धा अद्यापपर्यंत प्रस्ताव शासनास सादर न करणे, या महापालिकेच्या आयुक्त, उपायुक्त व अधिकारी यांच्यावर त्वरित कार्यवाही करणेसंदर्भात तसेच जळगाव शहरातील महापालिकेच्या व्यापारी संकुलातील गाळे धारकांना भाडे पट्टा नूतनीकरण नवीन सुधारित भाडेपट्टा कर मुल्यांकन दर निश्चित करणेसाठी मनपा स्तरावर भाडे आणि सुरक्षा ठेव निर्धारण समिती गठीत करण्यात आलेली असून, सदर समिती मार्फत भाडेपट्टा कर मुल्यांकन दर हे जुन्या मुल्यांकन दरापेक्षा केवळ १% कमी म्हणजेच ७% प्रमाणे करावयाचे ठरविले असणे, परंतु सदरील दर अत्यंत अवाजवी असणे, यामुळे भाडेपट्टा कर मुल्यांकन दर २ किंवा ३% प्रमाणे आकारण्यात येणेसाठी शासनाने करावयाची कार्यवाही आणि उपाययोजना."

(९) सर्वश्री. अतुल भातखळकर, मनोज जामसुतकर, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्री (गृहनिर्माण) यांचे लक्ष वेधतील :-

"झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरणाच्या (SRA) माध्यमातून उभारल्या जाणाऱ्या पुनर्वसित इमारतींना विकासकांकडून एका घरासाठी ४० हजार रुपये इतका कॉर्पस फंड आकारला जात असणे, परंतु, उंच इमारती उभारल्या जात असल्याने लिफ्ट, अतिरिक्त जिने, अग्निशमन यंत्रणा इत्यादींमुळे वाढलेला मॅटेनन्स इमारतीमधील रहिवाशांना परवडत नसणे, त्यामुळे, सदर रक्कम रु. ४० हजार वरून रु. १ लाख पर्यंत वाढवून देण्याची गरज असणे, तसेच, झोपडपट्टी पुनर्वसन इमारतींमध्ये सामायिक सुविधांवरील खर्च विशेषतः कॉमन पॅसेजमधील विजेची देयके, उद्वाहन (लिफ्ट) वैगेरे अशा गोष्टींचा भार रहिवाशांना सहन करावा लागणे, त्यामुळे, SRA मार्फत बांधल्या जाणाऱ्या इमारतींना OC देण्यापूर्वी विकासकांनी सोलार पॅनेल बसविणे बंधनकारक करण्याची आवश्यकता असणे, त्यामुळे, कॉर्पस फंड रुपये ४० हजार वरून रुपये १ लाख पर्यंत वाढवून देण्याकरिता व इमारतींना OC देण्यापूर्वी

विकासकांनी सोलार पॅनेल बसविणे बंधनकारक करण्याकरिता ठोस निर्णय घेण्याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही, उपाययोजना व शासनाची प्रतिक्रिया."

(१०) श्री. निलेश राणे, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मृद व जलसंधारण मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"मृद व जलसंधारण विभाग, कुडाळ (जि.सिंधुदुर्ग) तालुक्यातील आंब्रड सारमळे येथील धरणाला १९९६ साली मिळालेली प्रशासकीय मान्यता, १९९६ साली मान्यता मिळूनही २९ वर्ष प्रकल्प प्रलंबित असणे, सदर कामाची निविदा पी.के.कोंडेकर या ठेकेदारास १९९८ साली देण्यात येणे, त्यावेळी निविदा किंमत २ कोटी ५४ लक्ष ८३ हजार ८५० असणे, सदर प्रकल्प वेळेत पूर्ण न झाल्यामुळे सुधारित मान्यता करून २ कोटीचा प्रकल्प आता ३४ कोटीवर जाणे, मूळ निविदा किंमतीपेक्षा तब्बल ३२ कोटी रुपयांनी प्रकल्पाची किंमती वाढलेली असतांनाही अद्यापही काम अपूर्ण असणे, आजपर्यंत सदर प्रकल्पावर १६ कोटी ४० लक्ष एवढा खर्च होणे, उर्वरित १८ कोटी ५३ लक्ष एवढी रक्कम शिल्लक असणे, सदर प्रकल्पात वेळकाढूपणा होत असून शासनाची एकप्रकारे फसवणूक सुरु असणे, प्रकल्पाच्या कामात मोठ्या प्रमाणात विभागाच्या अधिका-यांकडून भ्रष्टाचार सुरु असणे, अशा प्रकारे अनेक प्रकल्प अपूर्णावस्थेत असणे, अनेक कामांकरीता ठराविक ठेकेदारांनाच कामे देऊन प्रत्यक्षात कामे न करता उचलण्यात येत असलेली बिले, ठेकेदार व अधिकारी संगनमत करून चुकीचे अहवाल शासनास सादर करून देयके अदा करून घेत असणे, यावरून शासनाची व जनतेची होत असलेली फसवणूक याबाबत शासनाने गांभीर्याने लक्ष घालून सखोल चौकशी करून प्रकल्पाची कामे पूर्ण करण्याबाबत तसेच दोषी ठेकेदार व अधिकारी यांच्यावर कडक कारवाई करण्याची आवश्यकता व शासनाची प्रतिक्रिया."

(११) श्री. वरुण सरदेसाई, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"वांद्रे (पूर्व) येथील सर्व क्र. ३२९, न.भु.क्र. ६२९/१२३४/अ/१ या शासकीय भूखंडावर शासकीय वसाहतीतील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांच्या मालकी हक्काची घरे उपलब्ध करून देणे, याबाबत राज्याच्या सार्वजनिक बांधकाम विभागाने शासन निर्णय क्र. साबांज-२०२३/प्र.क्र.२१/मिव्य-१, दि. १४.१०.२०२४ मध्ये शासकीय वसाहतीतील दिर्घकाळ वास्तव्यास असलेल्या शासकीय अधिकारी/कर्मचारी/कर्मचाऱ्यांच्या सहकारी गृहनिर्माण संस्थेला वांद्रे शासकीय वसाहतीतील भूखंड देण्यात येत असल्याचे नमूद केलेले असणे, शासनाने अद्यापपर्यंत सदर बाबत कोणताही निर्णय घेतलेला नसणे, शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या मनात हक्काचे घर मिळणेबाबत निर्माण होणारी संभ्रमावस्था, शासनाने याबाबत शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने शासकीय अधिकारी/कर्मचाऱ्यांच्या मालकी हक्काची घरे उपलब्ध करून देण्याकरिता तातडीने भूखंड आरक्षित करून देण्याबाबत करावयाची कार्यवाही, याबाबत शासनाची प्रतिक्रिया व भूमिका."

(१२) श्री. सिध्दार्थ खरात, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे रोजगार हमी योजना मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"शेतक-यांचे शेतात पीक तयार होताच ते घरी अथवा साठवण्याच्या ठिकाणी पोहचवणे आवश्यक असणे, तथापि रस्त्याअभावी शेतक-यांना ते शक्य होत नसणे, राज्यात मोठ्या प्रमाणात शेतारस्त्यांचा असलेला अभाव, शेतारस्ते नसल्यामुळे शेतक-यांच्या प्रगतीचा मार्ग खडतर ठरत असणे, लोकप्रतिनिधींनी वारंवार शेतारस्ते / पाणंद रस्त्यांची शासनाकडे केलेली मागणी, त्यानुषंगाने शासनाने मातोश्री ग्रामसमृद्धी शेत/पाणंद रस्ते ही योजना मनरेगा व राज्य रोहयो च्या सहभागातून सुरू करणे, शासनाकडून शेतारस्ते/ पाणंद रस्ते, गावजोड रस्त्याचे सुमारे १६ हजार प्रस्ताव मंजूर करण्यात आलेले असणे, तथापि या रस्त्यांसाठी मंजूर करण्यात आलेला नियतव्यय तथा निधी वितरण अत्यंत अल्प असणे, त्यामुळे या कामांवर होत असलेला विपरीत परिणाम, शेतारस्त्यासाठी शेतक-यांकडून जमीन देतांना सहमती नसणे, त्यामुळे अशा कामांवर त्याचा परिणाम होणे, त्यासाठी शेतक-यांना जमिनीचा मोबदला देऊन प्रति कि.मी. चा समावेश सुधारित करण्याची तरतुद करणे, चालू हिवाळी अधिवेशनात या विभागाला मागील देणी व पुढील कामांसाठीच्या निधीची पुरवणी मागणी देखिल समाविष्ट न होणे, एकुणच या विभागाकडे होत असलेले दुर्लक्ष, परिणामी मंजूर कामे होण्याबद्दल निर्माण झालेला संभ्रम व या योजनेचे भवितव्य व परिणाकारकता याबद्दल करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना, याबाबत शासनाने केलेली कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

(सकाळी ११.०० वाजता)

एक : प्रश्नोत्तरे

(अ) तारांकित प्रश्न

(ब) तारांकित प्रश्नाबाबतची अधिक माहिती सभागृहाच्या पटलावर ठवणे

कृषी मंत्री : "नाशिक जिल्ह्यातील कनकापूर खर्डे (ता.देवळा) व वडनेर भैरव (ता.चांदवड) येथील द्राक्ष उत्पादक शेतक-यांना नुकसान भरपाई देण्याबाबत" या विषयावरील डॉ.राहुल आहरे, वि.स.स. यांचा दिनांक २० मार्च, २०२५ रोजी उत्तरीत झालेल्या तारांकित प्रश्न क्रमांक ५९७७ च्या अनुपूरक प्रश्नोत्तरांच्या वेळी दिलेल्या आश्वासनानुसार अधिक माहिती सभागृहाच्या पटलावर ठेवतील.

८
दोन : कागदपत्रे सभागृहाच्या पटलावर ठेवणे -

- (१) उप मुख्यमंत्री : लोकलेखा समितीच्या "सन २००१-२००२ च्या आठव्या अहवालातील परिच्छेद १.२८ नुसार मंत्रालयीन सर्व विभागांनी केलेल्या सन २०२४ - २०२५ या वित्तीय वर्षातील पुनर्विनियोजनाबाबतच्या माहितीचे एकत्रित विवरणपत्र" सभागृहासमोर ठेवतील.
- (२) उच्च व तंत्र : शिक्षण मंत्री
- (क) यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक यांचा सन २०२४-२०२५ या वर्षाचे वार्षिक लेखे आणि अंतर्गत लेखापरीक्षण अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (ख) कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक यांचा सन २०२३-२०२४ चा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (ग) पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर यांचा सन २०२४-२०२५ या वर्षाचा वार्षिक लेखापरिक्षित लेखे व लेखापरिक्षण अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (घ) मुंबई विद्यापीठ, मुंबई यांचा सन २०२२-२०२३ व सन २०२३-२०२४ चे वार्षिक लेखे सभागृहासमोर ठेवतील.
- (ङ) संदिप विद्यापीठ, नाशिक यांचा सन २०२२-२०२३ ते सन २०२४-२०२५ चे वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (च) डी. वाय. पाटील कृषी व तंत्र विद्यापीठ, तळसंदे कोल्हापूर यांचा सन २०२३-२०२४ चा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (छ) विश्वकर्मा विद्यापीठ, पुणे यांचा सन २०२४-२०२५ या वर्षाचा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (ज) डॉ. डी. वाय. पाटील ज्ञान प्रसाद विद्यापीठ, पुणे यांचा सन २०२४-२०२५ चा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (झ) एमआयटी आर्ट, डिझाइन अँड टेक्नॉलॉजी विद्यापीठ, पुणे यांचा सन २०२४-२०२५ चा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.

- (त्र) एमआयटी विश्वशांती विद्यापीठ, पुणे यांचा सन २०२४-२०२५ चा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (ट) एसव्हीकेएम एनएमआयएमएस ग्लोबल विद्यापीठ, धुळे यांचा सन २०२४-२०२५ चा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (ठ) निकमार विद्यापीठ, पुणे यांचा सन २०२२-२०२३ व सन २०२३-२०२४ चा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (३) उद्योग मंत्री : महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ यांचा सन २०२०-२०२१ ते सन २०२२-२०२३ या वर्षाचा वार्षिक हिशेब सभागृहासमोर ठेवतील.
- (४) सांस्कृतिक कार्य मंत्री : "हुतात्मा शिवराम हरी राजगुरु यांचे जन्मस्थळ असलेल्या खेड येथील वाड्याचे राष्ट्रीय दर्जाचे स्मारक व्हावे." या विषयावरील श्री.दिलीप मोहिते-पाटील व इतर वि.स.स. यांच्या दिनांक १३ मार्च, २०२३ रोजी झालेल्या म.वि.स. नियम १०५ अन्वये झालेल्या लक्षवेधी सूचनेच्या चर्चेदरम्यान दिलेल्या आश्वासनानुसार हुतात्मा शिवराम हरी राजगुरु जन्मस्थळ परिसर विकास आराखड्यासंदर्भातील प्रगती अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (५) अल्पसंख्याक विकास व औकाफ : (क) महाराष्ट्र राज्य अल्पसंख्याक आयोग यांचा सन २०२०-२०२१ चा वार्षिक अहवाल तसेच सन २०१६-२०१७ ते सन २०१९-२०२० या वर्षांचे वार्षिक लेखापरिक्षण अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (ख) महाराष्ट्र राज्य वक्फ मंडळ यांचा सन २००२-२००३ ते सन २०१७-२०१८ या कालावधीतील लेखा परिक्षण अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.

तीन : स्थगन प्रस्तावाच्या सूचना - (असल्यास) (म.वि.स. नियम ९७ अन्वये)

चार : लक्षवेधी सूचना (म.वि.स. नियम १०५ अन्वये) :

- (१) श्री. अमिन पटेल, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्री (गृहनिर्माण) यांचे लक्ष वेधतील :-

"म्हाडा प्राधिकरणाकडून कार्यकारी अभियंता संवर्गातील रिक्त पदांच्या पदोन्नतीसाठीची DPC (खात्यातर्गत सेवाज्येष्ठता समिती) प्रक्रिया दिर्घकाळ प्रलंबित असणे, यामुळे अनेक उपअभियंता पदावरील कार्यरत अभियंते पदोन्नतीसाठी मागील अनेक वर्षांपासून वंचित असणे, सदर पदोन्नती प्रक्रिया सेवाज्येष्ठतेनुसार अपेक्षित असून सन २०२२ पासून पदोन्नती, पात्रता, ज्येष्ठता व

सेवानोंदीचे सर्व निकष पूर्ण झाले असूनही केवळ DPC (खात्यांतर्गत सेवाज्येष्ठता समिती) प्रक्रिया वेळेत न होणे, म्हाडाकडे आधिच कर्मचा-यांचा तुटवडा असणे, त्यामुळे अनेक पदे रिक्त असणे, अभियंता संवर्गातील ज्येष्ठता यादी निश्चीत असूनही वर्षानुवर्षे एकाच पदावर कार्यरत असल्याने व जास्तीच्या सेवाकाळात पदोन्नती न मिळाल्याने अभियंत्यांचे मानसिक धैर्य खचणे व त्यांच्या कार्यक्षमतेवर परिणाम होणे, पदोन्नतीसाठी पात्र असलेले अनेक अधिकारी, अभियंता निवृत्तीच्या उंबरठ्यावर असणे, त्यामुळे वेतनवाढ, आर्थिक विवंचना आणि करिअर वृद्धीची नुकसानी याची भिती या अभियंत्यांमध्ये निर्माण होणे, म्हाडा आस्थापनेतील कार्यकारी अभियंता संवर्गातील अनेक पदे दिर्घकाळ रिक्त राहिल्यामुळे कार्यरत असणाऱ्या प्रकल्पांवर नकारात्मक परिणाम होणे, सर्व संवर्गांमध्ये मागील काळापासून DPC प्रक्रिया पूर्ण झाल्या असून फक्त याच संवर्गात DPC प्रक्रिया प्रलंबित असणे, परिणामी उप/कार्यकारी अभियंत्यावर येणा-या वरिष्ठ पदाच्या अतिरिक्त कार्यभारामुळे प्रशासनावर दुष्परिणाम होणे, त्यामुळे कार्यकारी अभियंता उपअभियंता व अभियंता यांच्यामध्ये निर्माण झालेली असंतोषाची भावना, यावर शासनाने करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

(२) **श्री. किशोर जोरगेवार, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-**

"राज्याच्या ऊर्जा धोरणात सौर ऊर्जेवर मोठा भर देण्यात येत असणे, तथापि सौर ऊर्जा ही केवळ दिवसा उपलब्ध होत असून रात्रीच्या वेळी विजेची गरज भागवण्यासाठी आजही कोळसा आधारित विजेवरच अवलंबून राहावे लागणे, दिवसा सौर ऊर्जा उपलब्ध असल्याने औष्णिक विजेची गरज ४० ते ५० टक्के तर रात्रीच्या वेळी १०० टक्क्यांवर असणे, सध्याचे बहुतांश वीज प्रकल्प हे सुमारे ४० वर्षांपूर्वीचे जुन्या तंत्रज्ञानावर आधारित असणे, या प्रकल्पांची रचना सतत एकाच क्षमतेने चालण्यासाठी केलेली असल्याने, विजेच्या बदलत्या मागणीनुसार उत्पादन त्वरित कमी-जास्त करणे तांत्रिकदृष्ट्या शक्य होत नसणे, त्यामुळे दिवसा कमी लोड आणि रात्री पूर्ण क्षमतेने लोड मॅनेज करण्यासाठी लवचिक आणि नव्या पिढीतील औष्णिक वीज केंद्रांची आवश्यकता असणे, चंद्रपूर येथे 'रिप्लेसमेंट प्रोजेक्ट' उभारणे तांत्रिक आणि आर्थिकदृष्ट्या अत्यंत फायदेशीर असणे, येथे आधीपासूनच मुबलक पाणी, कोळसा, स्वतःची जमीन, रेल्वेचे विस्तृत जाळे आणि वेकोलिच्या (WCL) कोळसा खाणी उपलब्ध असणे, तसेच औद्योगिक जिल्हा असल्याने प्रशिक्षित कर्मचारी आणि तांत्रिक मनुष्यबळही उपलब्ध असणे, तसेच चंद्रपूरजवळच 'भद्रावती पॉवर ग्रीड' असल्यामुळे विजेच्या मागणी-पुरवठ्याचे संतुलन (Grid Stability) राखणे आणि वीज त्वरित ट्रान्सफर करणे अत्यंत सोपे असणे, वरील सर्व तांत्रिक, भौगोलिक आणि आर्थिक बाबींचा विचार करून चंद्रपूर येथे वीज निर्मिती करिता अत्याधुनिक तंत्रज्ञानावर आधारित 'रिप्लेसमेंट पॉवर प्रोजेक्ट' तातडीने मंजूर करण्याची आवश्यकता, यावर शासनाने करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

- (३) सर्वश्री. सुहास कांदे, अतुल भातखळकर, काशिनाथ दाते, मनोज जामसुतकर, मुफ्ती मोहम्मद, अजय चौधरी, संजय देरकर, गजानन लवटे, अबू आझमी, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"नाशिक जिल्ह्यातील मालेगाव येथील एका ३ वर्षांच्या अल्पवयीन मुलीवर शेजारील २४ वर्षीय मुलाने लैंगिक अत्याचार केल्याची गंभीर घटना दि.१६.११.२०२५ रोजी वा त्यासुमारास घडल्याचे उघडकीस येणे, बलात्कार केल्यानंतर त्या नराधमाने मुलीचा दगडाने ठेचून तीची अतिशय क्रुरतेने केलेली हत्या, मुलगी बेपत्ता झाल्याने पीडित मुलीच्या आई-वडिलांनी तिचा शोध घेतला असता चिमुकलीचा मृतदेह सापडणे, सदर प्रकरणी पोलीसात गुन्हा दाखल करण्यात येणे, या गंभीर प्रकरणामुळे स्थानिक ग्रामस्थांसह संपूर्ण राज्यात संताप व्यक्त करण्यात येणे, सदर प्रकरणी दोषी असलेल्या आरोपीला त्वरित फाशी देण्याची मागणी करीत ग्रामस्थांनी रस्ता रोको आंदोलन करणे, तसेच मालेगावमध्ये दि.२१.११.२०२५ रोजी बंद पाळण्यात येणे, राज्यातील विविध भागात या घटनेचा निषेध करण्यासाठी मोर्चे काढण्यात येणे, सदर घटना राज्याला काळीमा फासणारी असणे, शासनाने यासर्व प्रकरणी पारदर्शक चौकशी करून दोषीवर त्वरीत कारवाई होण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने केलेली कार्यवाही वा शासनाची प्रतिक्रिया."

- (४) सर्वश्री. अमोल खताळ, काशिनाथ दाते, अस्लम शेख, अमीन पटेल, डॉ. ज्योती गायकवाड, सर्वश्री. रामदास मसराम, संजय मेश्राम, हेमंत ओगले, आशुतोष काळे, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"राज्यातील जिल्हा अहिल्यानगर स्थित संगमनेर शहरात गेल्या काही दिवसांत अमली पदार्थांच्या तस्करीचे प्रकार समोर येत असताना आता या रॅकेटमध्ये अतिशय घातक म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या 'एमडी' (मेफेड्रोन) ड्रग्सचा समावेश झाल्याने चिंतेचे वातावरण निर्माण होणे, माहे नोव्हेंबर २०२५ वा त्यासुमारास पुणे-नाशिक महामार्गावरील गणेशनगर परिसरातून तब्बल ४३ लाख ९० हजार रुपयांचा मुद्देमाल पोलिसांमार्फत जप्त केला असणे, त्याचबरोबर नशेसाठी वापर होणाऱ्या औषधांची खरेदी-विक्री होत असल्याचा धक्कादायक प्रकार उघडकीस येणे, नशेसाठी म्हणून वापरल्या जात असलेल्या बाटल्या, इंजेक्शनच्या सिरीज अवैध उद्योग धंदे संगमनेर शहरात सुरू असल्याचे निदर्शनास येणे, नशेचे पदार्थ विक्रीचे प्रकार किंवा तस्करीचे प्रकार हे हप्तेखोरीतून घडत असल्याच्या तक्रारी पोलीस ठाण्यात दाखल होत असणे, आतापर्यंत अटक करण्यात आलेले आरोपी, आरोपींकडून नेमकी गोळा केलेली माहिती, ड्रग्सचे स्रोत इत्यादीचा अचुक तपास करून नशेखोरीस आळा घालण्याची गरज असणे, वाढत्या ड्रग्स तस्करीमुळे विशेषतः तरुण वर्ग या नशेच्या आहारी वेगाने जात असल्याची सार्वत्रिक भीती व्यक्त केली जात असणे, नशेच्या व्यापाराला मूळापासून नष्ट करण्यासाठी पुढील काळात अधिक कडक व सखोल तपास सुरू

ठेवण्याची नितांत आवश्यकता असणे, या गंभीर प्रकरणी शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(५) श्री.विजय वडेढीवार, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"चंद्रपूर जिल्ह्यातील चिमूर तालुक्यात मोठ्या प्रमाणात वाळू तस्करी सुरु असणे, दि.२८ ऑक्टोबर २०२५ रोजी, रात्री श्री. दिनेश दोनाडकर यांचा अवैध वाळूने भरलेला हायवा ट्रक क्र. एमएच-३६-एए-९९३३ एसडीपीओ यांनी जप्त करणे, त्यावर तब्बल १० दिवस कोणतीही कारवाई करण्यात आली नसणे, याप्रकरणी ५० हजार रुपये एसडीपीओ यांनी घेतल्याचे ट्रक मालक श्री. दिनेश दोनाडकर यांनी कबूल केलेले असणे, दुसरे प्रकरण दि. १३ ऑक्टोबर, २०२५ रोजी, रात्री ११ वाजता नागभीड हद्दीत कुणाल दोनाडकर यांचा अवैध वाळूचा ट्रॅक्टर एसडीपीओ यांनी पकडणे, त्यावर किरकोळ २००० रु चा दंड आकारून सोडून देण्यात येणे, तोच ट्रॅक्टर दुसऱ्या दिवशी दि. १४ ऑक्टोबर २०२५ रोजी ब्रम्हपुरी येथे पोलिस निरीक्षक यांनी पकडून चालक कुणाल दोनाडकर यांच्याविरुद्ध रीतसर गुन्हा नोंद करणे, दोन्ही प्रकरणे पाहता एसडीपीओ हे जाणीवपूर्वक गुन्हेगारांशी संगनमत करून परस्पर प्रकरणे निकाली काढत असणे, मात्र कनिष्ठ अधिकारी त्याच प्रकरणी कर्तव्य बजावत गुन्हा नोंदवत असणे, एसडीपीओ यांची कार्यप्रणाली पोलीस प्रशासनाविरोधात असून शिस्तीचा भंग करणारी असणे, यावर शासनाने करावयाची कारवाई व उपाययोजना."

(६) श्री. राणाजगजितसिंह पाटील, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"श्रीक्षेत्र तुळजापूर येथील माता भर्गीनीनी गावातील युवक मोठ्या प्रमाणात अमली पदार्थांच्या विळख्यात येत असल्याची तक्रार स्थानिक लोकप्रतिनिधींकडे करत करवाईची मागणी केलेली असणे, लोकप्रतिनिधी यांनी पोलिस अधीक्षक, धाराशिव यांना दि. २/२/२०२५ रोजी दिलेली माहिती व त्यांना स्थानिकांनी दिलेल्या गोपनीय माहितीच्या आधारे धाराशिव येथील स्थानिक गुन्हे शाखेने बेकायदेशीर रित्या अंमलीपदार्थ बाळगल्यावरून तीन इसमांविरुद्ध गुन्हा दाखल केला असणे, या प्रकरणात विविध राजकीय पक्षांशी संबंधित अनेकांना आरोपी केलेले असणे, असे असताना काही राजकीय व ठराविक प्रसार माध्यमातील व्यक्तींनी श्री क्षेत्र तुळजापूरचा होत असलेला अभूतपूर्व विकास बघता राजकीय द्वेषपोटी व आर्थिक कारणांसाठी षडयंत्र रचून खोट्या व अर्धसत्य बातम्या वारंवार देऊन व मंदिराचा फोटो वापरून श्री क्षेत्र तुळजापूरची व ठराविक सत्ताधारी नेते तथा नागरिकांची बदनामी करत असणे, तुळजाभवानी मातेच्या मुख्य महंतांनी मुख्यमंत्री महोदयांना श्रीक्षेत्र तुळजापूरसह येथील समस्थ पुजारी व सेवेकरी वर्ग यांची बदनामी करत समाजात तेढ निर्माण करणा-या षडयंत्राची चौकशी करून दोषींवर कठोर कारवाई करण्यासाठी उच्च स्तरीय समिती गठीत करून शहरातील सर्व गैरव्यवसायावर कायमस्वरूपी प्रतिबंध घालणेबाबत निवेदनाद्वारे मागणी केलेली

असणे, मा. मुख्यमंत्र्यांनी पोलिस अधीक्षक, धाराशिव यांना दि.१२.९.२०२५ रोजी चौकशीचे आदेश दिलेले असणे, हे षडयंत्र रचणारे, वारंवार बदनामी करणा-यांवर अद्याप कोणतीही कारवाई झालेली नसणे, यावर शासनाने केलेली व करावयाची कार्यवाही व प्रतिक्रिया."

(७) श्री. नरेंद्र भोंडेकर, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे महसूल मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"भंडारा जिल्ह्यातील मोहाडी तालुक्यातील बेटाळा येथील रेतीघाटाचे व डेपोचे कंत्राट मे. केशवप्रिया इन्फ्रास्ट्रक्चर्स मालाड मुंबई यांना देण्यात येणे, त्यांनी शासनाच्या अटी व शर्तीचे उल्लंघन करून बेकायदेशीर वाळूचे उत्खनन व हायवा ट्रकने वाहतूक करणे, त्यामुळे अनेक रस्ते खराब होऊन रहदारीस अयोग्य होऊन वारंवार अपघात होणे, भंडारा जिल्ह्यातील पवणी येथील रेतीघाटाचे व डेपोचे कंत्राट मे.अनोज कुमार अग्रवाल रामदास पेठ नागपूर यांना देण्यात येणे, त्यांनी शासनाच्या अटी व शर्तीचे उल्लंघन करून बेकायदेशीर ३४ हजार ६०० च्या वर ब्रास वाळूचे उत्खनन करून शासनाचे किमान ६५ करोड रुपयांचे नुकसान केले असणे, या बाबतचा अहवाल अधिकाऱ्यांनी जिल्हाधिकारी यांना सादर करणे, असे असताना सुध्दा अद्यापही कोणतीही कार्यवाही केलेली नसणे, कंत्राटदार व महसूल विभाग, खनिकर्म विभाग आणि पोलीस विभाग यांच्या संगनमताने हा अवैध धंद्याचा प्रकार सुरु असणे, या सर्व गंभीर प्रकरणी तक्रार होऊन सुध्दा संबंधितांवर अद्यापही कोणतीच कार्यवाही होत नसल्यामुळे नागरिकांमध्ये पसरत असलेले तीव्र असंतोषाचे वातावरण, त्यामुळे या गंभीर प्रकरणी शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(८) श्री. जयंत पाटील, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे महसूल मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"मौजे भडकंबे ता.वाळवा जि.सांगली येथे नियमाचे उल्लंघन करून गौण खनिज उत्खनन सुरु असल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२५ मध्ये निदर्शनास येणे,खडी क्रेशर व मुरुम व गौण खनिज उत्खनन मोठ्या प्रमाणात होत असल्याने डॉंगर पट्ट्यात बांधण्यात आलेल्या को. बंधाऱ्यांमध्ये पाण्याची लेवल टिकून राहत नसणे, ओढ्यांमध्ये मुरुमाचा भराव टाकल्यामुळे ओढा बुजुणे, पाझर तलावाचे बांधकाम बंद पाडणे, शा.नियमानुसार खडी क्रेशर व डंपर वाहतूक न होणे, भडकंबे तांदुळवाडी रोडवरील नागोबा मंदिराला डंपर चालकाने धडक दिल्याने मंदिराला धोका, दिवस-रात्र उत्खनन सुरु असणे, दगड उडून शेतात जाऊन पडत असल्याने शेताचे, घरांचे, नुकसान, घरांना तडे जाणे, झाडे, वन्यप्राणी, आदि पर्यावरणाचा न्हास, आवाजामुळे ग्रामस्थांच्या झोपेवर व आरोग्यावर परिणाम, एकावेळी कमीत कमी ४ फूट परवानगी असतांना २० ते २५ फुट सुरुंग लावण्यात येत असल्याने सार्वजनिक रस्ते, पाणंद रस्ते, मंदिरे, नाले, ओढा, जलाशय, जि.प शाळेतील विद्यार्थी यांना धोका, सततच्या वाहतूकीमुळे रस्त्याची दुरवस्था, शेतीच्या उत्पादनावर होत असलेला परिणाम, खणण उत्खनन परवाना

देण्यामागच्या मूळ उद्देशाला बगल, गावातील एकालाही रोजगार उपलब्ध न होणे, नियमांचे उल्लंघन करून सुरु असलेल्या खडी क्रेशर, मुरुम व गौण खनिज उत्खननासंदर्भात ग्रामस्थांनी सातत्याने केलेल्या तक्रारी, पोलीस स्टेशनमध्ये अनेक तक्रारी, शासनाचे होत असलेले अक्षम्य दुर्लक्ष, शासनाने याबाबत तातडीने सखोल चौकशी करून दोषींवर कडक कारवाई करून तात्काळ खडी क्रेशर, मुरुम व गौण खनिज उत्खनन बंद करण्याची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

(९) श्री.हिरामण खोसकर, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे महसूल मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"समृद्धी महामार्गावरील घोटीपासून त्र्यंबकेश्वर येथील ज्योतिर्लिंगाला जोडणा-या चारपदरी रस्त्यासाठी ज्यांच्या जमिनी संपादित करण्यात येत आहेत त्यात २२ गावे ही आदिवासीबहुल गावे असून ती पेसा कायद्यांतर्गत अनुसूचित क्षेत्रात येणे, आदिवासी जमिनी बिगर-आदिवासी विक्रीकर कायदेशीर निर्बंध असल्याने या गावांमध्ये जमिन व्यवहार अत्यंत कमी असणे, त्यामुळे संदर्भासाठी घेतल्या जाणाऱ्या नोंदणीकृत विक्री दरांमध्ये वास्तव मूल्य प्रतिबिंबित होत नसणे, ही गावे इगतपुरी व त्र्यंबकेश्वर या वेगाने विकसित होणा-या भागामध्ये असूनही या विकासाचा लाभ आदिवासींना भरपाई स्वरूपात न मिळणे, बहुतांश बाधित आदिवासी शेतकरी हे लहान जोतधारक भात उत्पादक असून अल्प भरपाई मिळाल्यास त्यांच्या उपजिविकेचा आधारच नष्ट होण्याची आणि कायमस्वरूपी आर्थिक अस्थिरतेची भीती, भूमि संपादन, पुनर्वसन व पुनर्स्थापना अधिनियम, २०१३ च्या कलम २६ नुसार बाजार भावावर गुणक लावण्याचे नियम राज्य शासन ठरविणे, सद्यस्थितीत या भागातील जमिनींना गुणक १ लागू करण्यात येत असणे, केवळ काही जमिनी महामार्गालगत आहेत या कारणावरून त्या ग्रामीण स्वरूपाच्या असूनही त्यांना विकासक्षम न मानता गुणक २ नाकारण्यात येत असल्याने हे आदिवासी भागांसाठी अन्यायकारक असणे, समृद्धी महामार्गाच्या भूसंपादनाच्या वेळी राज्य शासनाने विशेष परिस्थिती लक्षात घेऊन अतिरिक्त लाभ व प्रिमियम मंजूर केले त्याच धर्तीवर पेसा लागू असलेल्या आदिवासी गावांना आर्थिक भरपाई देण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१०) सर्वश्री. विक्रम पाचपुते, तानाजी मुटकुळे, योगेश सागर, देवराव भोंगळे वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे महसूल मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"ई-पिक पाहणीची नोंद करताना राज्यातील गावांमध्ये मोबाईलला रेंज असणे, परंतु शेतामध्ये रेंज नसणे, महाराष्ट्रातील ग्रामीण भागातील शेतक-यांना ई-पिक पाहणीचे ॲप मोबाईलवर डाऊनलोड करता येत नसल्यामुळे पिक पाहणीची नोंद करता येत नसणे, यापुर्वी पिक पाहणीची नोंद तलाठी करत असणे, पिक पाहणीसाठी तलाठी यांना पिक पाहणी सहाय्यक म्हणून नेमण्यात आलेले असणे, परंतु सदर पाहणी करण्यासाठी सहाय्यक हे संपूर्ण गावात जाऊ शकत

नसणे, राहिलेल्या पिक पाहणीसाठी तलाठी यांच्या लॉगीनला ॲक्सेस मिळणे गरजेचे असणे, मका, सोयाबीन, तूर व धान यांची नोंद नसल्यामुळे धान खरेदी करताना ७/१२ वरती एक नोंद नसल्यामुळे अडचणी निर्माण होत असणे, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (११) श्री. प्रविण तायडे, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे जलसंपदा (विदर्भ, तापी व कोकण खोरे विकास महामंडळ) मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"अमरावती जिल्ह्यातील अचलपूर तालुक्यातील वासणी मध्यम प्रकल्पावर रु.६४३.५१ कोटी खर्च झाला असणे, प्रकल्पामुळे एकूण ५०४३ हे. सिंचन क्षेत्र अपेक्षित असणे, २०१७ पासून दायित्वाअभावी प्रकल्पाचे काम रखडलेले असणे, त्यामुळे ६५.६५ कोटीचे दायित्व मंजूर करणे अत्यावश्यक व त्याबाबतचा धोरणात्मक निर्णय घेणे गरजेचे असणे, याचप्रमाणे अचलपूर तालुक्यातील अपूर्ण असलेले बोर्डी नाला प्रकल्प, राजना बॅरेज प्रकल्प, राजुरा प्रकल्प अपूर्ण असणे, याबाबतही निर्णय घेणे आवश्यक असणे, शासनाने तातडीने धोरणात्मक निर्णय घेऊन योग्य ती कार्यवाही करण्याची गरज, यावर शासनाने करावयाची उपाययोजना व शासनाची प्रतिक्रिया."

- (१२) श्री. अतुलबाबा भोसले, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"पुणे-बंगळूर आशियाई महामार्गाच्या सहापदीकरणाच्या कामामुळे कराड शहरालगत उड्डाणपुलाचे काम अंतिम टप्प्यात असणे, मात्र कामाच्या दिरंगाईमुळे महामार्गावर मोठ्या प्रमाणात वाहतूक कोंडी, रुंदीकरणाच्या कामामुळे जागोजागी खोदकाम, महामार्गालगत मोठमोठे खडे, सुरक्षा रॅलिंगचा अभाव, साईडपट्टीवर दगडांची मांडणी, अनावश्यक ठिकाणी बॅरिगेट्स, ब्लिक्स, सबलर, इंडिकेटर्सची कमतरता, धोकादायक ठिकाणी फलकांचा अभाव, उपमार्गावर खड्याचे साम्राज्य, साचलेले पाणी, चिखलामुळे होणारी घसरगुंडी यामुळे प्रवाशांच्या जीवावर बेतणे, काही दिवसांपूर्वीच वाठार येथे महामार्गालगत सहलीला जाणाऱ्या ४० विद्यार्थ्यांना बस अपघातात झालेली गंभीर दुखापत, गेल्या काही महिन्यात महामार्गावर झालेल्या अपघातांमध्ये अनेकांनी जीव गमावणे, तसेच गंभीर जखमी होणे, सातारा ते कोल्हापूर ह्या १२० कि.मी.चा प्रवासास तीन तासांपेक्षा जास्त वेळ लागणे, एकाचवेळी सर्व ठिकाणी ही कामे केली जात असल्याने धोकादायक परिस्थिती निर्माण झाल्यामुळे अपघातांमध्येही दिवसेंदिवस होणारी वाढ थांबविण्यासाठी वाहतूक नियंत्रणासाठी अधिक कर्मचारी, योग्य दिशादर्शक फलक, अपघात टाळण्यासाठी स्पीड ब्रेकर, पथदिवे उभारणी करण्याची आवश्यकता यावर शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१३) श्री. संजय उपाध्याय, वि.स.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे क्रीडा व युवक कल्याण मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"महाराष्ट्र राज्य भारत स्काउट्स आणि गाईड्स ही संस्था "The Bharat Scouts and Guides, New Delhi" या राष्ट्रीय संस्थेची राज्य शाखा असून विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी कार्यरत असणे, ही संस्था १००% शासन अनुदानित असल्याने तिचे सर्व आर्थिक व प्रशासकीय कामकाज शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागामार्फत चालणे, सन २००५ ते २०१८ दरम्यान निवडणुकीद्वारे कार्यकारिणीत आलेल्या काही खाजगी पदाधिकाऱ्यांच्या कारभारात गंभीर आर्थिक अनियमितता, कर्मचाऱ्यांवरील अन्याय, भ्रष्टाचार व गैरव्यवहाराच्या तक्रारी शासनाकडे प्राप्त होणे, शासन चौकशीत या तक्रारी सत्य ठरल्याने दि.०९.०८.२०१९ रोजी शासनाने संपूर्ण कार्यकारिणी बरखास्त करून प्रशासक मंडळ नियुक्त करणे, यानंतर संस्थेचा कारभार शासन नियंत्रणाखाली पारदर्शक व शिस्तबद्ध पद्धतीने सुरू असणे, दि.१५ जुलै २०२५ रोजीचा शासन निर्णय रद्द करण्यात येणे, राज्य व जिल्हा संस्थांवर खाजगी व्यक्तींची निवडणुकीद्वारे नियुक्ती करण्यास पूर्णतः प्रतिबंध करणे, शासन निर्णय दि. ०९.०८.२०१९, २७.१२.२०१९, १८.१२.२०२० आणि १२.०८.२०२१ तसेच राष्ट्रीय नियमावलीनुसार शासन नियुक्तीची विद्यमान पद्धत कायम ठेवावी, संस्थेचे अध्यक्ष म्हणून मा.क्रीडा व युवक सेवामंत्री यांची नियुक्ती कायम ठेवावी, मा.मुख्यमंत्री यांनी दि.२७.०६.२०२५ व ११.११.२०२५ रोजी स्पष्ट निर्देश देऊन शासन निर्णय कायम ठेवण्याचा व निवडणुका रद्द करण्याचा आदेश दिला असताना, क्रीडा व युवक सेवा विभागातील संबंधित अधिकाऱ्यांनी आजपर्यंत कोणतीही कार्यवाही केलेली नसणे, उलट काही खाजगी व्यक्तींच्या बैठका लावून व दिशाभूल करणारी माहिती देऊन मा. क्रीडा मंत्री यांना चुकीचे मार्गदर्शन करण्यात आले असल्याचे निदर्शनास येणे, मा. मुख्यमंत्र्यांच्या आदेशांकडे दुर्लक्ष केल्यामुळे संबंधित अधिकाऱ्यांवर हक्कभंगाची कारवाई करण्याची आवश्यकता याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

पाच : शासकीय विधेयके :

(अ) पुरःस्थापनार्थ :-

सन २०२५ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक १०९ — महाराष्ट्र कारागृहे व सुधार सेवा विधेयक, २०२५

(ब) विचार, खंडशः विचार व संमत करणे :-

(१) सन २०२५ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक १०८ — महाराष्ट्र मालकी हक्काच्या प्लॉट्सबाबत (ते बांधण्यास प्रोत्साहन देणे, त्यांची विक्री, व्यवस्था व हस्तांतरण यांचे नियमन करण्यासंबंधी) (सुधारणा व विधिग्राह्यीकरण) विधेयक, २०२५

(२) सन २०२५ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक १०९ — महाराष्ट्र कारागृहे व सुधार सेवा विधेयक, २०२५

(क) विधानपरिषदेने संमत केल्याप्रमाणे विचार, खंडशः विचार व संमत करणे :-

सन २०२५ चे विधानपरिषद विधेयक क्रमांक १६ — महाराष्ट्र झोपडपट्टी (सुधारणा, निर्मूलन व पुनर्विकास) (तिसरी सुधारणा) विधेयक, २०२५

सहा : (शुक्रवार, दिनांक १२ डिसेंबर, २०२५ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेला म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव)

सर्वश्री रणधीर सावरकर, अब्दुल सत्तार, धनंजय मुंडे, सुधीर मुनगंटीवार, अर्जुन खोतकर, शेखर निकम, प्रशांत बंब, दिपक केसरकर, संजय बनसोडे, संभाजी निलंगेकर-पाटील, तानाजी सावंत, अनिल पाटील, सुभाष देशमुख, रमेश बोरनारे, राजकुमार बडोले, सुरेश धस, राजेंद्र गावित, दौलत दरोडा, तानाजी मुटकुळे, विजय शिवतारे, प्रताप पाटील-चिखलीकर, अभिमन्यू पवार, राजेश क्षिरसागर, श्रीमती सुलभा खोडके, सर्वश्री बबनराव लोणीकर, प्रदिप जैस्वाल, श्रीमती सरोज अहिरे, श्री. प्रवीण दटके, डॉ.बालाजी किणीकर, सर्वश्री चंद्रकांत नवघरे, विजय देशमुख, विलास तरे, काशिनाथ दाते, सुरेश भोळे, चंद्रदिप नरके, सचिन पाटील, श्रीमती देवयानी फरांदे, सर्वश्री नरेंद्र भोंडेकर, रमेश कराड, मंगेश कुडाळकर, मंगेश चव्हाण, किशोर पाटील, समाधान आवताडे, शांताराम मोरे, डॉ. संजय कुटे, सर्वश्री प्रकाश सुर्वे, मोहन मते, निलेश राणे, हरिष पिंपळे, तुकाराम काते, समीर कुणावार, अशोक पाटील, श्रीमती अनुराधा चव्हाण, श्री. चंद्रकांत सोनवणे, श्रीमती मोनिका राजळे, श्री. बालाजी कल्याणकर, श्रीमती सीमाताई हिरे, श्री. सुहास कांदे, अॅड.श्रीजया चव्हाण, सर्वश्री संजय गायकवाड, संतोष दानवे, श्रीमती मंजुळा गावित, सर्वश्री चैनसुख संचेती, महेंद्र थोरवे, श्रीमती श्वेता महाले, डॉ. मिलिंद नरोटे, सर्वश्री महेंद्र दळवी, नारायण कुचे, चंद्रकांत पाटील, किर्तीकुमार भांगडीया, संतोष बांगर, किशोर जोरगेवार, विश्वनाथ भोईर, गोपिचंद पडळकर, दिलीप लांडे, राजेश पवार, महेश शिंदे, राणाजगजितसिंह पाटील, आमश्या पाडवी, हिकमत उठाण, सुरेश खाडे, बाबुराव कदम-कोहळीकर, विक्रम पाचपुते, अमोल खताळ, सत्यजित देशमुख, श्रीमती रंजना जाधव, सर्वश्री मनोज घोरपडे, आनंद तिडके, डॉ. विजयकुमार गावित, सर्वश्री मुरजी पटेल, राजेश पाडवी, अमोल पाटील, विनोद अग्रवाल, देवराव भोंगळे, सुहास बाबर, करण देवतळे, विलास भुमरे, तुषार राठोड, राजेश मोरे, डॉ. राहुल आहेर, सर्वश्री सचिन कल्याण-शेट्टी, विठ्ठल लंगे, सुमित वानखेडे, किरण सांमत, डॉ. आशिष देशमुख, अॅड. राहुल कुल, डॉ. अशोकराव माने, सर्वश्री महेश लांडगे, शिवाजी पाटील, सिध्दार्थ शिरोळे, शंकर जगताप, श्रीमती नमिता मुंदडा, सर्वश्री देवेंद्र कोठे, अमल महाडिक, सुधीर गाडगीळ, राघवेंद्र पाटील, प्रविण तायडे, राजेश बकाने, अमोल जावळे, प्रकाश भारसाकळे, समीर मेघे, उमेश यावलकर, प्रताप अडसड, श्रीमती सई डहाके, सर्वश्री श्याम खोडे, काशिराम पावरा, अनुपभैय्या अग्रवाल,

किसन वानखेडे, चरणसिंग ठाकूर, राजेश वानखेडे, कृष्णा खोपडे, विजय रहांगडाले, संजय पुराम, राजू तोडसाम, भीमराव केराम, दिलीप बोरसे, अॅड. राहुल ढिकले, सर्वश्री भिमराव तापकीर, सुनील कांबळे, हेमंत रासने, रविशेठ पाटील, राहुल आवाडे, राजेंद्र यड्रावकर-पाटील, शरद सोनवणे, वि.स.स. यांचा म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव : (मंत्र्यांचे उत्तर)

"राज्यातील २९ जिल्हे, २५३ तालुके आणि २०५९ मंडळे यामध्ये अवकाळी पावसामुळे व अतिवृष्टीमुळे नद्या व नाल्यांना आलेले पूर, विदर्भ-मराठवाड्यातील शेतकऱ्यांचे उभे पीक वाहून गेल्याने शेतकरी बांधव अभूतपूर्व संकटात सापडले असणे, शेती हा केवळ उपजीविकेचा मार्ग नाही तर अर्थव्यवस्थेचा कणा असल्याने नैसर्गिक आपत्तीत शासन शेतकऱ्यांच्या पाठीशी ठामपणे उभे असणे, शाश्वत शेती समृद्ध शेतकरी हे लक्ष्य समोर ठेऊन व सर्व निकष बाजूला ठेवून नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना शासनाकडून सर्वकष मदत तात्काळ देण्यात येणे, नुकसानाबाबत मोबाईल व ड्रोनद्वारे काढण्यात आलेले फोटो स्विकारण्याचा महत्वपूर्ण निर्णय शासनाने घेतला असणे, युती शासनाने तब्बल ३१ हजार ६२८ कोटी रुपयांचे ऐतिहासिक मदत पॅकेज जाहिर करून शेतकऱ्यांना तात्काळीक दिलासा देण्यात येणे, जमीन खरडून गेलेल्या शेतकऱ्यांना ४७ हजार रुपये प्रति हेक्टर रोख तसेच नरेगा योजनेच्या माध्यमातून ३ लाख रुपये प्रति हेक्टर अतिरिक्त मदत देण्यात येणे, बुजलेल्या विहिरींसाठी ३० हजार रुपये भरपाई देण्यात येणे, पडझड झालेल्या घरांच्या जागी नवीन घरे बांधण्याकरिता प्रधानमंत्री आवास योजनेतून १०० टक्के मदत देण्यात येणे, दुधाळ जनावारांकरिता जवळपास ३७ हजार ५०० रुपयांपर्यंत प्रति जनावर मदत देण्यात येणे, एनडीआरएफमध्ये असलेली ३ जनावरांपर्यंतची मर्यादा शिथिल करण्यात येणे, ओढकाम करणाऱ्या जनावरांकरिता ३२ हजार रुपये प्रति जनावर देण्यात येणे, संबंधित भागातील विद्यार्थ्यांचे परिक्षा शुल्क माफ करण्यात येणे, वीज बिलाची वसूली थांबविण्यात येणे, राज्यातील २ हजार ५९ मंडळांमध्ये क्रॉप डॅमेज झालेले निदर्शनास आल्याने त्याठिकाणी ६५ मिलीमीटरची अट शिथिल करून मदत करण्याचा निर्णय करण्यात येणे, शेतकरी पुन्हा आपल्या पायावर उभा असला पहिजे आणि भविष्यात शेती समृद्ध झाली पाहिजे या हेतूने राज्याचे मा. मुख्यमंत्री व दोन्ही उपमुख्यमंत्री तसेच अनेक मंत्र्यांनी शेतकऱ्यांच्या बांधावर जाऊन व नुकसानाबाबत त्यांच्याशी प्रत्यक्ष चर्चा करून त्यांना तातडीने मदत देण्याची यंत्रणा उभारली असणे, बिबटे, वाघ अशा हिंस्र व वन्य प्राण्यांचे हल्ले वाढले असल्याने शेतकऱ्यांना मृत्यूस सामोरे जावे लागणे, या प्राण्यांमुळे शेतपिकांचे होणारे नुकसान टाळण्याच्या दृष्टीने शेताला कुंपण घालण्यासाठी शेतकऱ्यांना अनुदान देण्याची आवश्यकता, पाणंद रस्ते तातडीने पूर्ण करण्याकरिता "मातोश्री पाणंद रस्ते योजना" अधिक सुटसुटीत करून राबविण्याची आवश्यकता, सर्प दंशाचे प्रमाण ग्रामीण भागात वाढले असल्याने मृत झालेल्या व्यक्तींना गोपीनाथ मुंडे अपघात विमा योजना लागू करण्याची व त्यामध्ये मृत व्यक्तींच्या कुटुंबियांना २ लाख रुपये सानुग्रह अनुदान देण्याची आवश्यकता, विदर्भ, मराठवाड्यासह उर्वरित महाराष्ट्रातील मागास भागाचा अनुशेष दूर करण्यासाठी शासनाने उचललेली ठोस पाऊले, विदर्भ, मराठवाड्याशी संबंधित वैनगंगा-पैनगंगा नदीजोड प्रकल्प पूर्ण करून बळीराजाला सिंचनासाठी मुबलक पाणी पुरवठा करण्याचा शासनाने घेतलेला निर्णय,

अमरावती येथे मेघा टेक्सटाईल पार्कची केलेली निर्मिती, विदर्भात रोजगार उपलब्ध करण्याच्या दृष्टीने अतिदुर्गम गडचिरोली जिल्ह्यात उभारण्यात येत असलेले उद्योग, "मराठवाडा वॉटर ग्रीड" हा महत्वाकांक्षी प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी महायुती सरकारने घेतलेला निर्णय, गडचिरोली नवीन रेल्वे मार्ग, नागपूर मेट्रो रेल्वे प्रकल्प इत्यादी कामांना गती देण्यात येणे, विदर्भासाठी ३५ हजार कोटी रुपयांच्या विविध प्रकल्पांना मान्यता देण्यात येणे, राज्यात नैसर्गिक शेतीला प्रोत्साहन देण्यात येणे, प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजना आणि दुष्काळी भागासाठी असलेल्या बळीराजा जलसंजीवनी या केंद्र अर्थसहाय्य योजनांबरोबर राज्यातील रखडलेल्या सिंचन प्रकल्पांना गती देण्यात येणे, महावितरणच्या माध्यमातून शेतकऱ्यांना १ लाख सौर कृषी पंपाचे वाटप करण्यात येणे, मुबलक विजेसाठी सौर ऊर्जा प्रकल्पांना गती देण्यात येणे, या नैसर्गिक आपत्तीमध्ये दुर्दैवाने मृत्यू झालेल्या व जखमी झालेल्या शेतकऱ्यांनाही शासनाकडून मदत देण्यात येणे, कुक्कुटपालनाला १०० रुपये प्रति कोंबडी मदत देण्यात येणे, पीक विमा उतरविलेल्या शेतकऱ्यांना विम्याद्वारे प्रति हेक्टर रुपये १७ हजार मदत देण्यात येणे, बियाणे व इतर कामांसाठी प्रतिहेक्टर रुपये १० हजार सर्वसाधारण मदत देण्यात येणे इ. मार्गाने आपत्तीग्रस्त बाधित कुटुंबांना सर्वकष मदत देऊन शेतकऱ्यांप्रती असलेले उत्तरदायित्व जपण्याचा प्रयत्न करणे, अशारीतीने प्रभावी मदत कार्यातून आपत्तीग्रस्तांना दिलासा देण्यात हे शासन जागृत असणे, विदर्भ-मराठवाड्यासह संपूर्ण राज्याचा विकास व राज्यातील शेतकरी समृद्ध होण्याबाबत सभागृहात विचार-विनिमय करून राज्यातील आपदग्रस्त शेतकरी स्वतःच्या पायावर उभा रहावा याकरिता करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

सात : (शुक्रवार, दिनांक १२ डिसेंबर, २०२५ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेला म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव)

सर्वश्री आदित्य ठाकरे, विजय वडेटीवार, जयंत पाटील, भास्कर जाधव, नाना पटोले, सुनिल प्रभू, डॉ. जितेंद्र आव्हाड, श्री. दिलीप सोपल, डॉ. नितीन राऊत, सर्वश्री रोहित पाटील, अजय चौधरी, अमित देशमुख, रोहित पवार, डॉ. राहुल पाटील, सर्वश्री अमीन पटेल, उत्तमराव जानकर, कैलास घाडगे-पाटील, अस्लम शेख, सुनिल राऊत, डॉ. विश्वजीत कदम, सर्वश्री संदिप क्षिरसागर, वरुण सरदेसाई, अमित झनक, अनंत (बाळा) नर, हारुन खान, शिरीषकुमार नाईक, सिध्दार्थ खरात, अभिजीत पाटील, गजानन लवटे, विकास ठाकरे, महेश सावंत, मनोज जामसुतकर, साजिद खान पठाण, प्रविण स्वामी, संजय मेश्राम, रामदास मसराम, संजय देरकर, बाबाजी काळे, हेमंत ओगले, डॉ. ज्योती गायकवाड, सर्वश्री अनिल मांगुळकर, नारायण पाटील, राजु खरे, वि.स.स. यांचा म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव : (चर्चा पुढे सुरु व मंत्र्यांचे उत्तर)

"जून ते सप्टेंबर मध्ये झालेल्या अतिवृष्टी-ओला दुष्काळ यामुळे राज्यातील शेतकरी हवालदिल होणे, शेतकऱ्यांना देण्यात आलेल्या पॅकेजची प्रभावी अंमलबजावणी न होणे, बहुतेक शेतकऱ्यांना प्रत्यक्ष तुटपुंजी मदत मिळणे, शेतीचे पंचनामे करण्यास प्रशासनाकडून विलंब होत असल्याने निधी वितरणात गोंधळ उडालेला असणे, त्यामुळे शेतकऱ्यांचा कर्जबाजारीपणा व आत्महत्यांचा धोका वाढणे, मुंबई-नागपूर-चंद्रपूर, पुणे-ठाणे इत्यादी शहरांमध्ये हवेचे गंभीर प्रदूषण वाढले असल्याने हवेची गुणवत्ता

धोक्याच्या पातळीवर गेल्याने नागरिकांच्या आरोग्याला गंभीर धोका निर्माण होणे, प्रदूषण नियंत्रण यंत्रणेची कार्यवाही अपुरी असणे, बेरोजगारीमुळे तरुणांमध्ये ड्रग्सचे वाढते प्रमाण, मुंबई-पुणे-नागपूरमध्ये मोठ्या प्रमाणावर एम.डी. (मेथ) व अन्य ड्रग्सचे उत्पादन, वाहतूक व साठा आढळणे, महाविद्यालयीन तरुणांला ड्रग्सचा विळखा पडला असून सर्रासपणे होणाऱ्या अंमली पदार्थांच्या विक्रीस आळा बसविण्याबाबत शासनाला येत असलेले अपयश, सन २०२६ मधील नाशिक येथील कुंभमेळ्याची तयारी सुरु असून यासाठी पुरातन वारसा असलेल्या तपोवन परिसरातील हजारो झाडांची कत्तल करून पर्यावरणीय संतुलन बिघडून हरितपट्टा नष्ट होण्याचा धोका निर्माण होणे, तपोवन परिसरातील वृक्षतोडीला समाजातील विविध माध्यमातून विरोध दर्शविला असणे, मातृभाषा-आधारित शिक्षण पद्धतीच्या विरोधात निर्णय घेऊन इयत्ता १ ते ३ पर्यंत "तिसरी भाषा" अनिवार्य हिंदी भाषा थोपवली जात असणे, मुंबईतील महानगरपालिकेच्या मराठी शाळा बंद पडत असणे, मुंबईतील शासकीय स्थळांचे खाजगीकरण होत असणे, राज्य सरकारने हैद्राबाद गॅझेटची अंमलबजावणी करतांना मराठा विरुद्ध इतर मागासवर्ग, धनगर व बंजारा विरुद्ध आदिवासी असा वाद निर्माण करून सहिष्णुता संपुष्टात आणणे, राज्यातील विविध प्रशासकिय विभागांमध्ये सध्या गंभीर अनियमितता, धोरणात्मक त्रुटी, भ्रष्टाचार, निधी अभाव आणि अंमलबजावणीतील शिथिलता दिसून येणे, याचा थेट परिणाम राज्याच्या विकासकामांवर, शेतकरी वर्गावर, महिला-बालकांच्या आरोग्यावर, शहर व ग्रामीण विकासावर, पर्यावरणावर तसेच कायदा-सुव्यवस्थेवर होत असणे, मागील काही महिन्यांपासून अनेक समाजोपयोगी योजना बंद करण्यात येणे, त्यात आनंदाचा शिधा, एक रुपयात पीकविमा, स्वच्छता मॉनिटर, एक राज्य एक गणवेश, लाडक्या भावाला अपरेंटिसशिप, योजनादूत योजना, मुख्यमंत्री तीर्थ दर्शन योजना इत्यादी महत्वाच्या योजना बंद करण्यात येऊन त्यांचा निधी इतरत्र वळविणे, सामाजिक न्याय, आदिवासी, महिला व बालविकास, ग्रामविकास आदी विभागांच्या अनेक योजना बंद किंवा ठप्प झालेल्या असणे, महिला व बालविकास विभागातील आदर्श अंगणवाडी "स्मार्ट किट" खरेदीमध्ये मोठ्या प्रमाणात भ्रष्टाचार झाला असून अनियमित खरेदी, निविदा प्रक्रियेत पारदर्शकतेचा अभाव असणे, किटचे निकृष्ट दर्जाचे साहित्य असल्याने लाभार्थ्यांना प्रत्यक्ष फायदा न होणे, त्याचप्रमाणे राज्यातील अनेक महत्वाच्या महानगरपालिका क्षेत्रात भूखंड घोटाळे झाल्याचे प्रकार नुकतेच उघडकीस येणे, जमीन वाटपात अनियमितता, अवैध ताबे, बांधकामाला परवानगी देताना होणारे भ्रष्टाचार, भूखंडांचे अवास्तव दर, राजकीय दबाव व तडजोडी होत असणे, नागपूर अधिवेशनादरम्यान घाईघाईने सार्वजनिक बांधकाम मार्फत दुरुस्ती व नवीन कामे करण्यात येत असल्याने ही कामे एमपीडब्ल्यू मॅन्युअलप्रमाणे न होणे, सदरील दर्जाहीन कामे, वेळेत काम न करणे, प्रचंड आर्थिक अनियमितता असणे, शालेय पोषण आहार व अंगणवाडी पूरक पोषण आहाराचा दर्जा अत्यंत निकृष्ट असणे, त्यामुळे कुपोषणात वाढ होऊन अनेक भागात बालमृत्यूंच्या व गरोदर मातांच्या मृत्यूदरात वाढ होणे, मोक्याच्या ठिकाणी असलेल्या जमीन वाटपात भ्रष्टाचार झाल्याचे उघड झाले असून इनाम, महार वतन, गायरान आणि सरकारी जमिनींच्या वाटपातील अनियमितता दिसून येणे, या जमिनीच्या व्यवहारासाठी राजकीय हस्तक्षेप व आर्थिक हितसंबंध जोपासले जात असणे, कामगार विभागातील गृह-उपयोगी व सेफ्टी किट निविदेतील भ्रष्टाचार, निकृष्ट दर्जाच्या

वस्तूंची खरेदी, निविदा प्रक्रियेत पारदर्शकता नसणे, पालघर जिल्ह्यातील डहाणू तालुक्यातील वाढवण येथे होणाऱ्या बंदराच्या बांधकामाला तेथील नागरिकांचा होत असलेला विरोध, दि. ११ ऑक्टोबर २०२५ रोजी आय.टी.डी. कंपनीने पोलिस बळाचा वापर करित ड्रिलींगचा सर्व्हे करण्याचा केलेला प्रयत्न, त्यामुळे परिसरातील स्थानिक नागरिकांनी एकत्र येऊन या सर्व्हेला केलेला विरोध, विरोध करणाऱ्या महिलांना करण्यात आलेली धक्काबुक्की, राज्यात अतिवृष्टीमुळे शेतीचे मोठ्या प्रमाणात झालेले नुकसान, परंतु अद्यापही न मिळालेली नुकसान भरपाई, राज्यात वाढलेल्या शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या, राज्यात कुपोषणामुळे मुले, गर्भवती व स्तनपान करणाऱ्या मातांच्या मृत्यूंची संख्या दिवसेंदिवस वाढत असणे, पालघर, मेळघाट अमरावती येथे कुपोषणामुळे झालेले मृत्यू, दि. १३ नोव्हेंबर, २०२५ रोजी पुणे येथील पुणे-बंगळुरु महामार्गावर नवले पुल परिसरात झालेला भीषण अपघात, २ कंटेनर व एका कारच्या झालेल्या या अपघातात एका ३ वर्षाच्या चिमुकलीसह ८ व्यक्ती जागीच मृत्यूमुखी पडून बावीस व्यक्ती गंभीर जखमी झालेल्या असणे, कर्नाटक विधानसभेच्या बेळगाव येथे होणाऱ्या हिवाळी अधिवेशनाला तेथील मराठी भाषिकांनी केलेला विरोध, मराठी भाषिकांनी केलेला महामेळावा कर्नाटक पोलिसांनी दडपून टाकून मराठी भाषिक १०० नेते व कार्यकर्त्यांना केलेली अटक, याचे राज्यात उमटलेले पडसाद, पुणे महानगरपालिकेत ज्या सालचे घर, त्या सालचे दर या दराने महापालिकेमार्फत कर आकारणी केली गेल्याचे दिसून येणे, त्यास अनुसरून पूर्वीपासून महापालिकेत असणारे क्षेत्र व नव्याने समाविष्ट गावे या दोन्ही ठिकाणी आकारल्या जाणाऱ्या कराकरिता एकच निकष लावण्यात आलेला असणे, वास्तविक १९९७ साली समाविष्ट झालेली गावे यांत तब्बल तीस वर्षांचा फरक असणे, वार्षिक करपात्र रक्कम ठरविताना त्या ठिकाणी किती सुविधा देण्यात येते याचा विचार करून त्या ठिकाणचे दर हे नव्याने करण्याची आवश्यकता, शासनाने २०२० मध्ये सुरु केलेली आर. आर. पाटील सुंदर गाव पुरस्कार योजना शासनाने २९ सप्टेंबर २०२५ रोजी अचानक बंद करणे, सरसकट कर्जमाफीची शेतकऱ्यांकडून होत असलेली मागणी, त्याकडे शासनाचे होत असलेले दुर्लक्ष, स्थानिक स्वराज्य संस्था निवडणूकांमध्ये वापरण्यात येणाऱ्या मतदार याद्यांमध्ये असलेल्या प्रचंड चुका, स्थानिक स्वराज्य संस्था निवडणूकीमध्ये SC, ST आरक्षणाची बदललेली चक्राकार पद्धत, सन २०२३ पासून राज्यात मोठ्या प्रमाणात गुंतवणूक होत असल्याचा प्रचार परंतु प्रत्यक्षात होत नसलेली गुंतवणूक, त्यामुळे राज्यात वाढलेली बेरोजगारी, आदिवासी विभागातील अनेक वर्षांपासून कार्यरत रोजंदारी शिक्षकांची सेवा समाप्त करून खाजगी संस्थेमार्फत शिक्षकांची केली जाणारी कंत्राटी भरती, राज्यात वाढलेले भ्रष्टाचाराचे प्रमाण, याबाबत करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

आठ : अंतिम आठवडा प्रस्ताव :-

सर्वश्री विजय वडेढीवार, आदित्य ठाकरे, जयंत पाटील, नाना पटोले, भास्कर जाधव, डॉ. नितीन राऊत, सर्वश्री सुनिल प्रभू, रोहित पाटील, अमीन पटेल, अजय चौधरी, दिलीप सोपल, रोहित पवार, अमित देशमुख, डॉ. राहुल पाटील, सर्वश्री उत्तमराव जानकर, अस्लम शेख, कैलास घाडगे-पाटील, संदिप क्षिरसागर, डॉ. विश्वजीत कदम, सर्वश्री सुनिल राऊत, बापूसाहेब पठारे, अमित झनक,

नारायण पाटील, विकास ठाकरे, अभिजीत पाटील, शिरीषकुमार नाईक, वरुण सरदेसाई, राजु खरे, संजय मेश्राम, अनंत (बाळा) नर, डॉ. ज्योती गायकवाड, सर्वश्री साजिद खान पठाण, हारुन खान, हेमंत ओगले, महेश सावंत, रामदास मसराम, प्रविण स्वामी, अनिल मंगुळकर, मनोज जामसुतकर, गजानन लवटे, सिध्दार्थ खरात, संजय देरकर, बाबाजी काळे, वि.स.स. यांचा नियम २९२ अन्वये प्रस्ताव :

"राज्यात कायदा व सुव्यवस्थेची निर्माण झालेली गंभीर परिस्थिती महिला व बालके सुद्धा राज्यात सुरक्षित नसणे, राज्याच्या उपराजधानी असलेल्या नागपूरसह विदर्भात कायदा व सुव्यवस्थेची बिघडलेली परिस्थिती, ता. साक्री (जि. धुळे) येथे यात्रेत गेलेल्या एका १४ वर्षीय अल्पवयीन मुलीवर बलात्कार करून तिची करण्यात आलेली हत्या, उल्हासनगर येथील एका अल्पवयीन मुलीवर विनयभंग केल्या प्रकरणी अटक करण्यात आलेल्या आरोपीची जामिनावर सुटका झाल्यानंतर त्या आरोपी सोबत असणाऱ्या गावगुंडांनी पीडितेच्या घरासमोरून काढलेली मिरवणूक, मुंबई शहरात गेल्या ६ महिन्यात ४९४ महिलांवर बलात्कार झाल्याच्या घटना घडणे, त्यामुळे मुंबई शहर सुद्धा आता महिलांसाठी सुरक्षित राहिलेले नसणे, राज्यात भ्रष्टाचारात मोठ्या प्रमाणात झालेली वाढ, राज्यात घडत असलेला शेकडो कोटी रुपयांचा धान घोटाळा, भ्रष्टाचाराच्या बाबतीत राज्य आघाडीवर असणे, रोजगार हमी योजनेत सर्वाधिक भ्रष्टाचार होत असल्याची बाब उघडकीस येणे, भ्रष्टाचाराच्या व लाचखोरीच्या घटनांमध्ये न्यायाधीशांसह गेल्या १० महिन्यात ६१ वर्ग १ चे अधिकारी अडकले असून याला आळा घालण्याची नितांत आवश्यकता, संतोष देशमुख मृत्यू प्रकरणी अद्यापही आरोपींना अटक झालेली नसणे, कृष्णा आंधळे अद्यापही फरार असणे, मुख्य आरोपीला जामिन मिळण्याची जनमानसांत होत असलेली चर्चा, नांदेड मधील सक्षम ताटे या युवकाची जातीय वादातून झालेली हत्या, अमली पदार्थांच्या तस्करीत मोठ्या प्रमाणात वाढ झाली असून एमडी (मॅफेड्रॉन) या अमली पदार्थाचे उत्पादन आता राज्यातच होत असून यावर नियंत्रण आणण्याची नितांत आवश्यकता, राज्य शासनाच्या महिला अधिकारी /कर्मचाऱ्यांना केंद्र शासनाप्रमाणे ७३० दिवस बालसंगोपन रजा अनुज्ञेय करण्याची होत असलेली मागणी, सायबर गुन्ह्यांच्या घटनांमध्ये दिवसेंदिवस वाढ होत असून सर्वाधिक गुन्हे मुंबईत होत असणे, या गुन्ह्यांना आळा घालण्यासाठी शासनाने तातडीने उपाय करण्याची आवश्यकता, राज्यातील ज्येष्ठ नागरिक असुरक्षित असल्याचे नॅशनल क्राईम रेकॉर्ड ब्युरोच्या अहवालातून स्पष्ट होणे, त्यामुळे ज्येष्ठ नागरिकांना विशेष संरक्षण देण्यासाठी तातडीने उपाययोजना करण्याची आवश्यकता, शासनाने दिलेल्या आशवासनांची पूर्तता करण्यात आलेले अपयश, राज्याची ढासळलेली आर्थिक परिस्थिती, राज्यातील वैशिष्ट्यपूर्ण उत्पादनांना भौगोलिक मानांकन /पेटंट/ट्रेडमार्क देण्याची आवश्यकता, राजकीय विरोधकांवर सूडभावेने दाखल होत असलेले गुन्हे, पोलिस यंत्रणेचा गैरवापर, सामाजिक राजकीय कार्यकर्त्यांवर होत असलेले हल्ले व ते रोखण्यास पोलिस यंत्रणेला आलेले अपयश, ग्रामीण भागात टोळक्यांची दहशत, अवैध दारूभट्ट्या, वाळू माफिया, गुटखा माफिया सक्रिय होणे, बेरोजगारीमुळे राज्यातील तरुणांमध्ये व महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांमध्ये ड्रग्सचे वाढते प्रमाण, मुंबई, पुणे, नागपूर येथे मोठ्या प्रमाणावर एमडी व अन्य ड्रग्सचे उत्पादन व साठा

होत असणे, राज्यात सर्रासपणे होणाऱ्या अमली पदार्थाच्या विक्रीस आळा घालण्यास शासनाला येत असलेले अपयश, POCSO अंतर्गत गुन्हे ३० ते ३५% ने वाढले असणे, महिला सुरक्षेसाठी पोलिसांची अपुरी यंत्रणा, बीट-मार्शल पेट्रोलिंग कमी असणे, पीडितांना न्याय मिळण्यास प्रचंड विलंब होत असणे, FIR नोंदणीस नकार, तक्रारी दाबण्याचे प्रकार, मराठा आरक्षण, ओबीसी आरक्षण, बंजारा—धनगर, आदिवासी प्रश्न यासंदर्भात राजकीय पातळीवर द्वेषपूर्ण वक्तव्ये व जाणूनबुजून तयार केलेला तणाव, काही पोलीस ठाण्यात तक्रारदारांना वेळेवर FIR न देण्याचे वाढलेले प्रकार, मोक्याच्या ठिकाणी वाढलेले जमीन—माफिया, त्यामध्ये बिल्डर—पोलिस व राजकीय हस्तक्षेप होत असणे, नगरविकास विभागाच्या दिनांक १ जानेवारी, २०११ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार जे झोपडीधारक पुनर्वसनासाठी पात्र ठरत असतील त्यांच्याकडून शुल्क आकारण्यासाठी मुंबई महानगरपालिकेने त्वरित धोरण ठरऊन स्वतंत्र कक्ष सुरू करण्याची आवश्यकता, गिरणी कामगारांच्या रखडलेल्या घरांच्या मागण्याबाबत मा. उप मुख्यमंत्री, नगरविकास यांनी दिनांक १०/०७/२०२५ रोजी कामगार नेते व संबंधित अधिकारी यांची घेतलेली बैठक, बैठकीतील आश्वासनांची अंमलबजावणी न होणे, गिरणी कामगारांचे अनेक वारसदार हक्काच्या घराकरीता अर्ज करण्याचे बाकी असणे, आतापर्यंत २२८६ हून अधिक अर्जांची झालेली नोंद, त्यांना हक्काचे घर मिळण्याबाबत असलेली अपेक्षा, त्यांना तात्काळ अर्ज उपलब्ध करून देण्याबाबत करावयाची कार्यवाही, वरळी मुंबई येथील हर्मीस हाऊस पुनर्विकास प्रकल्पात (जी/दक्षिण प्रभाग) झालेल्या डीसीपीआर २०३४ नियमन ३३(१२) (A) आणि (B) चा गैरव्यवहार झाल्याने दिलेली NOC तात्काळ रद्द करण्याची आवश्यकता, विदर्भाचा अद्यापही विविध क्षेत्रात अनुशेष असून विदर्भात पाटबंधारे, जलसंपदा प्रकल्प निधी अभावी अर्धवट अवस्थेत असणे, विदर्भ-मराठवाडयातील ग्रामीण रस्त्यांची दुरावस्था असून निधी अभावी अनेक ग्रामीण रस्ते प्रलंबित असणे, परिणामी विदर्भात नविन मोठे उद्योग उभारण्यास येणा-या अडचणी, त्यामुळे बेरोजगारीचे वाढते प्रमाण, अवकाळी पाऊस व दुष्काळ यामुळे शेतीचे अतोनात नुकसान होऊन शेतीसाठी पुरक बाबी निर्माण करण्यात राज्य शासनाचे होत असलेले दुर्लक्ष, पिकाला हमीभाव मिळत नसल्याने व कर्जबाजारीपणामुळे शेतकऱ्यांच्या मोठ्या प्रमाणात होत असलेल्या आत्महत्या, राज्यात महागाईने सर्व सामान्य जनतेचा गळा आवळल्याने शासना विरोधात नाराजी पसरली असून महागाई कमी करण्यास शासनाला आलेले अपयश, परिणामी विदर्भ, मराठवाडयासह संपूर्ण राज्यात सर्वसामान्यांमध्ये पसरलेली असंतोषाची भावना, मुंबई, पुणे, ठाणे, नागपूर, नाशिकमध्ये होत असलेले जमीनी बळकावण्याचे प्रकार, टायटल फसवणूक, बनावट ७/१२ नोंदी भूखंड घोटाळा, मुंढवा, पुणे येथील महार वतनाची जमीन क्षुल्लक किंमतीत देण्याचा प्रकार उघडकीस येणे, पुणे येथील पिंपरी औद्योगिक क्षेत्रात महिला उद्योजकांना सामुहिक गटासाठी भूखंड क्र. बीजीपी-१०७ शैक्षणिक संस्थेस वाटप करण्यासाठी राबविलेली निवीदा प्रक्रीया रद्द करून नियमबाह्य राबविण्याचे निदर्शनास येणे, नगरपरिषदेत वैशिष्ट्यपूर्ण कामांमध्ये भ्रष्टाचार, निधी नसताना कामाला मान्यता देण्यात येणे, पाणीपुरवठा स्वच्छता निविदा प्रक्रियेत झालेला गैरव्यवहार, HAM निविदा सूचनेमध्ये भ्रष्टाचार व mobilisation चार्जच्या नावाखाली वसुली होत असणे, नांदेड महानगरपालिकेत अमृत जल व मलनिःसारण योजनेत भ्रष्ट आणि दर्जाहीन काम झालेले असणे, सदरील कामासाठी

शहरातील संपूर्ण नवीन रस्ते खोदकाम करून शहर अस्ताव्यस्त केले गेलेले असणे, सदरील कामामुळे पावसाचे पाणी तुंबून पूर परिस्थिती उद्भवणे, पुणे तसेच पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेतील गाव मौजे मोशी, तालुका हवेली येथील गट क्रमांक ४५२/१/१ येथील अंदाजे ३२ जमिनींची चतुःसीमा वेगळी दाखऊन संबंधित विकासकाने मोठा भूखंड गिळंकृत करणे, अनेक नगर परिषदेत ओबीसी आरक्षण घोटाळा झाला असून आधी २७ टक्के आरक्षण दिले असे सांगण्यात येऊन आता मात्र ओबीसी आरक्षण अडचणीत आलेले असणे, मुख्यमंत्री ग्रामसडक योजनेमध्ये मान्यतेपेक्षा जास्त कि.मी. रस्त्याला मान्यता देण्यात येणे, JJM/MJP केंद्र व राज्यात योजना ठरलेली असताना CMGSY/PMJSY मध्ये कारवाई न होणे, पैसे उपलब्ध नसताना सुप्रमा देणे, निविदेत अनियमितता, हाफकिन जीव औषध निर्माण महामंडळ संबंधित गंभीर गैरव्यवहार, बोगस अपंग प्रमाणपत्र घेऊन नोकरीस लागलेल्या कर्मचाऱ्यांवर कारवाई करण्याची आवश्यकता, राज्यातील उद्योगांमधील गुंतवणुकीची आकडेवारी आणि प्रत्यक्ष गुंतवणूक यातील मोठी तफावत, राज्यातील ढासळलेली आरोग्य व्यवस्था, काटोल, जिल्हा नागपूर येथील संत्रा प्रक्रिया प्रकल्प पुनर्जीवित करण्याची आवश्यकता, चिखली, जिल्हा बुलढाणा येथील ऐतिहासिक विश्रामगृह पडल्यामुळे जनतेमध्ये निर्माण झालेला असंतोष व त्यास जबाबदार अधिकाऱ्यांवर कारवाईची होत असलेली मागणी, महाराष्ट्र वैद्यकीय वस्तू खरेदी प्राधिकरणातील औषध खरेदी प्रक्रिया सध्या वादाच्या भोवऱ्यात सापडली असणे, छत्रपती संभाजीनगर जिल्हा परिषदेच्या आरोग्य विभागाने थेट प्राधिकरणाला पत्र लिहून त्यांच्या कार्यालयाला पाठवलेल्या अतिरिक्त औषध पुरवठ्यावर जोरदार आक्षेप घेतला असणे, नाशिक जिल्हा शल्य चिकित्सक यांनी आपल्या पदाचा गैरवापर करून आरोग्य विभागाची प्रतिमा मलिन केलेली असणे, त्यांच्या कार्यकाळात अनेक गंभीर तक्रारी प्राप्त होणे, जालना एमआयडीसी फेज-३, प्लॉट क्र. P-2 मधील सम्यक स्पेसेस क्लस्टरच्या भ्रष्ट संचालक मंडळावर गुन्हे दाखल करून क्लस्टर शासनाने तात्काळ लिलाव करण्याची आवश्यकता, पालघर जिल्ह्यातील मनोर ग्रामीण रुग्णालयात प्रसुतीसाठी आलेल्या प्रिती जाधव या महिलेचा उपचाराअभावी झालेला मृत्यू, कर्तव्यावर असलेल्या डॉक्टरांनी जबाबदारी झटकत बाहेरच्या हॉस्पिटलमध्ये जाण्याचा दिलेला सल्ला, राज्यात शिवभोजन योजनेअंतर्गत २२५८ केंद्रे मंजूर करण्यात येणे, त्यापैकी १९७५ केंद्रे सध्या सुरु असणे, एप्रिल, २०२५ पासून शिवभोजन केंद्रांना अनुदान देण्यात न येणे, शिवभोजन केंद्र चालविण्यासाठी व खर्च भागविण्यासाठी केंद्र चालकांना अडचणी येत असणे, गेल्या ८ महिन्यांपासून थकीत असलेले अनुदान केंद्रांना त्वरित देण्याची कारवाई करण्याची आवश्यकता, नागपूर येथील मिहान प्रकल्पात मोठे उद्योग न येणे, रोजगारही न वाढणे, प्रकल्पाबाधित गावातील नागरिकांचे अद्यापही पुनर्वसन पूर्ण न होणे, सन २००० पूर्वीच्या झोपड्यांना संरक्षण देऊन झोपडीवासियांचे पुनर्वसन करण्याचा शासनाने निर्णय घेणे, सदर निर्णय केंद्र शासनाच्या रेल्वेच्या जागेवरील झोपड्यासंदर्भात लागू नसणे, त्या ठिकाणी हजारो झोपड्या असल्यामुळे ह्या झोपडपट्टीवासियांचेही पुनर्वसन करण्याची आवश्यकता, विदर्भातील सोयाबीन, धान, कापूस उत्पादक अत्यंत अडचणीत असून अद्यापही शासनाकडून योग्य मदत न मिळणे, पिकाला हमी भाव मिळत नसणे, सरसकट कर्जमाफी करण्याची घोषणा करुनही अद्यापही सरसकट कर्जमाफी न करण्यात येणे, त्यामुळे राज्यातील नागरिकांमध्ये व

शेतकरी वर्गात पसरलेला तीव्र असंतोष व नाराजीची भावना, याबाबत राज्य शासनाने करावयाची कार्यवाही."

नऊ : अर्धा-तास चर्चा (म.वि.स. नियम ९४ अन्वये) :-

(शुक्रवार, दिनांक १२ डिसेंबर, २०२५ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या परंतु पुढे ढकलण्यात आलेल्या अर्धा तास चर्चेच्या सूचना) (क्रमांक १ ते ८)

(१) श्री. सुनिल प्रभू, वि.स.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीबर चर्चा उपस्थित करतील.

"मुंबईतील बोरिवली (पूर्व), संजय गांधी राष्ट्रीय उद्यानातील वन विभागाच्या जागेतील २५,१४४ आदिवासी व अतिक्रमित झोपडीधारकांचे पुनर्वसन करून अतिक्रमणे निष्कासित करण्याचे दि. ७-५-१९९७ रोजी मा.उच्च न्यायालयाने आदेश दिले असतानाही अद्याप याबाबत २८ वर्षे इतका कालावधी होऊनही २५,१४४ पैकी १३७८६ झोपडीधारकांचे पुनर्वसन करणेबाबत शासनाकडून कोणतीही ठोस कार्यवाही न झाल्याने सदरहू झोपडीधारकांचा प्रश्न अद्यापही प्रलंबीत अवस्थेत असणे, एकूण पात्र झोपडीधारकांपैकी दिंडोशी विधानसभा क्षेत्रातील सीएस क्र. २३९/१ मधील वन विभागाच्या जागेतील रु. ७०००/- शुल्क भरलेल्या पात्र झोपडीधारकांचे अद्यापही पुनर्वसन करण्यात न येणे, शासनाचे वन विभागाचे व एसआरए प्राधिकरणाच्या संबंधित अधिकाऱ्यांनी पुनर्वसनासाठी निश्चित केलेली आरे वसाहतीतील वन क्षेत्राची ९० एकर जागा ही संवेदनशील क्षेत्र म्हणून शासनाने दि. ५-१२-२०१६ रोजी शासन निर्णय जारी केला असल्याची माहिती लपवून सदरहू ९० एकर जागेत झोपडीधारकांचे एसआरए योजने अंतर्गत पुनर्वसन करण्याचा धक्कादायक निर्णय घेणे, संजय गांधी उद्यान हे मुंबईचे ऑक्सीजन स्रोत असून ते अतिक्रमण मुक्त करण्यास २८ वर्षे कालावाधी पूर्ण होऊनही ठोस कृती न झाल्याने शासनावर गंभीर ताशेरे ओढून उद्यान अतिक्रमण मुक्त करण्याचे मा.उच्च न्यायालयाने दि. १४-१-२०२५ रोजी शासनास आदेश देणे, त्यानुसार शासनाने उर्वरित १३७८६ झोपडीधारकांचे पुनर्वसन करणेसाठी कृती आराखडा तयार करून तातडीने कार्यवाही करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(२) श्री. देवराव भोंगळे, वि.स.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीबर चर्चा उपस्थित करतील.

"नांदाफाटा (ता.कोरपना, जि.चंद्रपूर) येथे असलेल्या अल्ट्राटेक, माणिकगड सिमेंट कंपनीव्दारे मोठ्या प्रमाणात प्रदूषण होत असल्याची तक्रार नागरिकांनी शासनाकडे वारंवार करणे, सदर कंपनीच्या परिसरामध्ये प्रदूषण नियंत्रण करणाऱ्या मशिनरी अकार्यक्षम असणे, प्रदूषण कमी करण्याबाबत या भागातील नागरिकांनी आंदोलने, मोर्चे काढून आपली तक्रार दाखल केल्यानंतर सुध्दा कोणतीही कारवाई न होणे, कंपनीच्या व्यवस्थापक मंडळाने पर्यावरण प्रदूषण विषयक प्रकरणे पूर्णपणे दाबली जात असल्याची बाब समोर येणे, कंपनीच्या प्रदूषणामुळे परिसरातील

नागरिकांना क्षयरोग, कर्करोग, श्वसनाचे रोग, चर्मरोग सारखे आजार झाले असल्याची बाब समोर येणे, या कारखान्यातून निघणारे सांडपाणी उघड्या मार्गांद्वारे विविध नदी व नाल्यांमध्ये सोडले जात असल्यामुळे जलप्रदूषणाची समस्या समोर येणे, सदर कारखान्याच्या प्रदूषणाला दरवर्षी प्रदूषण नियंत्रण मंडळ व पर्यावरण विभागाकडून प्रदूषण होत नसल्याची क्लिनचीट मिळत असणे, सदरहू बाब गंभीर असल्याने या कारखान्यांवर शासनाने तात्काळ कारवाई करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(३) डॉ. नितीन राऊत, वि.स.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबींवर चर्चा उपस्थित करतील.

"विदर्भातील अनेक तालुक्यात अनेक दुर्गम आदिवासी पाडे येत असल्यामुळे तेथे पावसाळ्यात जाणे शक्य होत नसणे, या दुर्गम आदिवासी पाड्यांमध्ये अनेक विद्यार्थी प्रतिकूल नैसर्गिक परिस्थितीमुळे शिक्षणापासून वंचित रहात असणे, पावसाळ्यात येथील नदी-नाल्यांना पूर येत असल्यामुळे या विद्यार्थ्यांना शिक्षण मिळावे यासाठी शासनाने काही निवासी शाळा सुरु करणे, येथे विद्यार्थी उत्तम शिक्षण घेत असले तरी त्यांचे बालपण हिरावून घेतले जात असणे, विद्यार्थ्यांना कुटुंबापासून दूर रहावे लागत असणे, याउलट जिल्हा परिषद शाळांतील विद्यार्थी दुपारी घरी गेल्यानंतर आई-वडील व कुटुंबियांसोबत वेळ घालवत असल्याने त्यांची आकलन क्षमता निवासी शाळांतील विद्यार्थ्यांपेक्षा अधिक असणे, त्यामुळे दुर्गम भागातील आदिवासी पाडे व गावांमधील विद्यार्थ्यांना घराजवळच दर्जेदार शिक्षण घेता यावे, त्यांना समाजाच्या मुख्य प्रवाहात आणता यावे, यासाठी अशा भागातील जिल्हा परिषद शाळा टिकवून ठेवण्यासाठी शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(४) श्री. महेश शिंदे, वि.स.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबींवर चर्चा उपस्थित करतील.

"राज्यात खाद्य उद्योगांमध्ये पदार्थाचे आकर्षण ग्राहकांना होण्याकरिता वेगवेगळे खाद्य रंग वापरले जात असणे, नैसर्गिक रंग वनस्पती, प्राणि आणि खनिजांमधून मिळविले जात असणे, कृत्रिम रंग रासायनिक प्रक्रियेद्वारे तयार करण्यात येणे, सदरहू खाद्यरंग हे आरोग्यास अपायकारक असून देखील त्यांना आयएस मानांकन दिले जात असणे, रासायनिक रंगामुळे खाद्यपदार्थाचे आकर्षण वाढविण्यासाठी सिंथेटिक पदार्थाचा वापर करण्यात आल्यामुळे ते मानवाच्या आरोग्यास अपायकारक असणे, यातील कित्येक रंगामुळे कॅन्सर व अन्य रोग उद्भवत असल्यामुळे मानवी आरोग्यास अपायकारक असणे, त्यामुळे अन्य देशांत असे रंग वापरण्यास बंदी घातलेली असतांना देखील आपल्या देशात सर्रासपणे त्याचा वापर होत असणे, नैसर्गिक रंगाचा वापर खाद्यपदार्थांमध्ये करण्याची आवश्यकता, यामुळे राज्यातील शेतकऱ्यांना त्याचा फायदा होणार असणे, या संदर्भात केंद्र शासनाचा आयएस स्टॅण्डर्डचे मानांकन बदलण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने खाद्यपदार्थांमध्ये वापरण्यात येणाऱ्या खाद्य रंगाचे टॉक्सिक स्टडी करून त्यांच्या मानांकनामध्ये बदल करण्याबाबत कायदा करण्याची

आवश्यकता, निसर्गाचे रक्षण करण्यासाठी आणि नवीन उर्जा स्रोतांचा शोध घेण्यासाठी प्रगत तंत्रज्ञान आत्मसात करण्यासाठी क्वांटम फिजिक्स आणि बायोलॉजिकल अप्लाइड सायन्सचा वापर करून औद्योगिक क्षेत्रामध्ये लॅब आणि त्यावरती संशोधन करण्यासाठी विद्यार्थ्यांना इन्फ्रास्ट्रक्चर उपलब्ध करून देण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(५) श्री. अस्लम शेख, वि.स.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीबर चर्चा उपस्थित करतील.

"मुंबईच्या पश्चिम उपनगरातील मालाड (प) मालवणी, दादासाहेब गायकवाड नगर येथे म्हाडाचे २५०० बैठे निवासी गाळे असणे, शासनाने दि. १८/०५/१९८७ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये बैठे निवासी गाळे विक्री योजना लागू करण्यात येणे, त्यानुसार सन १९९३ मध्ये गाळेधारकांच्या संमती पत्रकानुसार परवानगी देण्यात येणे, परंतु सदर योजनेस अत्यल्प प्रतिसाद मिळणे, २५०० बैठे निवासी गाळेधारकांपैकी १४२९ निवासी गाळ्यांना विक्री योजनेअंतर्गत सहभागी करण्यात येणे, उर्वरित १०७१ बैठे निवासी गाळेधारक अपरिहार्य कारणामुळे योजनेत सहभागी न होणे, बैठे निवासी गाळेधारक अत्यल्प उत्पन्नधारक असल्याने सदरच्या विक्री योजनेत सहभागी होता आलेले नसणे, शासनाने १०७१ बैठे निवासी गाळे धारकांसाठी नवीन विक्री योजना जाहिर करून निवासी गाळे हस्तांतरीत करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(६) श्री. सत्यजित देशमुख, वि.स.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीबर चर्चा उपस्थित करतील.

"चांदोली (ता.शिराळा, जि.सांगली) धरण/अभयारण्य परिक्षेत्रातील गावांचे पुनर्वसन सन १९७८ ते २००० या कालावधीत सांगली, कोल्हापूर या ठिकाणी करण्यात येऊनही प्रकल्पग्रस्तांना कोणत्याही नागरी सोयी सुविधा उपलब्ध न केल्याचा गंभीर प्रकार माहे जानेवारी, २०२५ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास येणे, सदरहू ठिकाणाच्या प्रकल्पग्रस्तांना पर्यायी गावठाण जमीन देण्याचे आश्वासन शासनाकडून देण्यात येणे, प्रकल्पग्रस्तांचे पुनर्वसन करताना त्यांच्या मूळ गावातील घरांची आणि जमिनींची नुकसान भरपाई देऊन सरकारने जमीन व घरांचे संपादन करून नुकसान भरपाई पोटी देण्यात आलेल्या रक्कमेतून शासनाने प्रकल्पग्रस्तांची मूळ जमीन संपादन करताना ६५ टक्के रक्कम कापून घेण्याबरोबरच पुनर्वसनासाठी पात्र होण्यासाठीची पुनर्वसन कायद्याची ११ ते १४ कलमे लागू करावी लागतात ती केलेली नसणे, प्रकल्पग्रस्त पुनर्वसनासाठी पात्रच होऊ न शकणे, प्रकल्पग्रस्तांनी वारंवार मा.मुख्यमंत्री, महसूल मंत्री, मदत व पुनर्वसन मंत्री, वने मंत्री तसेच लोकप्रतिनिधी, जिल्हाधिकारी कार्यालय व उप वन संरक्षक यांच्याकडे निवदने, आंदोलने करून सुद्धा त्यांना अद्यापी न्याय मिळालेला नसणे, उपरोक्त गंभीर प्रकारामुळे चांदोली धरणग्रस्त/अभयारण्य प्रकल्पग्रस्तांमध्ये शासनाप्रती प्रचंड नाराजी व असंतोषाची भावना निर्माण होणे, या गंभीर प्रकरणी चौकशी करून, प्रकल्पग्रस्तांना पुनर्वसन कायद्यातील कलम ११ ते १४ लागू करण्यासाठी कार्यान्वयन मंजूरी देऊन प्रकल्पग्रस्तांना पर्यायी जमीन, मोबदला व सर्व

सोयी सुविधांची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही वा उपाययोजना."

(७) श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि.स.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीबर चर्चा उपस्थित करतील.

"मानवी स्वास्थ्याच्या समस्या दिवसेंदिवस वाढत असणे, अश्या स्थितीत समाजाला स्वास्थपूर्ण व समृद्ध बनविण्यासाठी योगसाधनेशिवाय पर्याय नसणे, वैश्विक स्तरावर देखील उत्तम शारिरीक स्वास्थ्याचा पर्याय म्हणून योगास मान्यता मिळणे, योगसाधनेबाबत जनजागृती करून समाजाला सुदृढ ठेवण्यासाठी योगशिक्षक स्वयंप्रेरणेने व निस्वार्थ वृत्तीने निरंतर कार्य करीत असणे, गुजरात, हरीयाणा, राजस्थान या राज्यांप्रमाणे महाराष्ट्रात योग आयोग स्थापन करण्याची आवश्यकता, महाराष्ट्र योग शिक्षक संघ या संघटनेने महाराष्ट्रात योग आयोग स्थापन करावा या प्रमुख मागणीसह इतर काही महत्वपूर्ण मागण्या शासनाकडे केलेल्या असणे, सदर मागण्यांची तातडीने पूर्तता होण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(८) श्री. विनोद निकोले, वि.स.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीबर चर्चा उपस्थित करतील.

"मुंबई अहमदाबाद राष्ट्रीय महामार्गावरील वाहतूक कोंडी अद्यापही सुटलेली नसणे, सुमारे ५५४ कोटी रुपयांपेक्षा जास्त खर्च करून बांधलेल्या महामार्गाचे काम निकृष्ट दर्जाचे होणे, मुंबईकडील मार्गिकेचे काम अद्यापही धिम्या गतीने सुरू असल्याने नव्याने तयार केलेल्या रस्त्यावरही मोठ्या प्रमाणात खडे होणे, अनेक ठिकाणी कोंक्रीटीकरणाचे काम करताना जुन्या डांबरी रस्त्यावर थेट सिमेंट काँक्रीट केल्यामुळे अनेक रस्ते तथा उड्डाण पुलांवर मोठ्या प्रमाणात पाणी साचणे, मोठ्या वाहनांच्या अडथळ्यांमुळे रुग्णवाहिका, प्रवासी आणि माल वाहतूक ही तासंतास अडकून राहणे, डहाणू तालुक्यातील विवळवेडे, मँढवण येथील उड्डाण पुलावर मोठ्या प्रमाणात पाणी साचून वाहतूक ठप्प होण्याची शक्यता निर्माण होणे, वाहतूक नियोजनासाठी कंत्राटदारांकडून कोणतीच उपाययोजना केली गेलेली नसल्यामुळे वारंवार अपघाताचे प्रमाण वाढत असणे, गुजरात व मुंबईकडील दोन्ही मार्गावरील वाहतूक कोंडी सोडविण्यासाठी लोकप्रतिनीधी व जिल्हाधिकारी यांनी वारंवार बैठका घेऊन देखील कोणतीच उपाययोजना न होणे, निकृष्ट रस्त्यामुळे दिनांक ३१ मे, २०२५ रोजी मँढवन-खिंडवर झालेल्या अपघातामध्ये तीन निरपराध लोकांचा झालेला मृत्यू, रस्त्याचे काम निकृष्ट करणाऱ्या कंत्राटदारावर व सदर कंत्राटदाराला पाठीशी घालणाऱ्या अधिकारी व कर्मचाऱ्यांवर सदोष मनुष्यवधाचा गुन्हा दाखल करण्याची आवश्यकता, याकडे शासनाचे होत असलेले दुर्लक्ष, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

विधान भवन,
नागपूर,
दिनांक : १२ डिसेंबर, २०२५

जितेंद्र भोळे,
सचिव - १,
महाराष्ट्र विधानसभा